

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zriayl N-rul 1/a.

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

O mare primejdie.

Arad, 24 Octomvrie.

„Unirea” dela Blaj publică în fruntea numărului ce ne sosește azi un articol de-o rară candescență datorit dlui Z. Pâclișan, absolut de teologie și student la Viena. E vorba iarăș de accentul de sinceritate care a răsunat la sfârșitul articolului apărut în coloanele noastre nainte cu trei săptămâni, la sfârșitul articolului „Venii apostoli”. Autorul acestui articol de sigur n'a putut să bănuiască celebritatea de care a ajuns să se bucure azi rîndurile dsale nepretențioase. Și totuș: aceste rînduri revarsă azi nimbul celebrității nu numai asupra anonimului autor, ci și asupra tuturor celor ce înțeleg să se îndeletnicească cu comentarea lor mai mult sau mai puțin profesională. De pildă și asupra dlui Pâclișan, care a înțeles momentul fericit. L'a înțeles, deși cam târziu, după aproape trei săptămâni și după ce în restimp a publicat și în ziarul nostru două articole, semnalând primejdia *autonomiei catolice* cu o îngrijorare nu mai puțin palpitanță ca cea din „Venii apostoli”. Luați-vă osteneala să mai cetiți aceste două articole, să mai recetiți și pe „Venii apostoli”, precum și articolul nostru lămuritor apărut Sâmbăta trecută și să vă edificați apoi cetind pe dnul Pâclișan în următoarele rînduri fosforescente:

Nu cunosc, în ultima jumătate de veac, chestie care să fi alarmat și să fi agitat într'un mod atât de extraordinar opinia publică românească, ca primejdiosul și greșitul pas pe care l-a făcut Roma cu întemeierea episcopiei ungurești de Hajdudorog; și nu cunosc chestie, să fi

scos atât de mult la suprafață lipsa noastră de orientare, de serioșitate și mai ales lipsa noastră de demnitate ca tocmai pasul acesta greșit al Romei.

Marele atac îndreptat împotriva bisericii noastre pare că ne-a sfărmat toate zăgazarile buneii cuviințe, ale cinstei și ale cuminenței, căci numai astfel îmi pot explica scrierea și publicarea interminabilului număr de articole, cu cari năvălesc asupra bietului public cetitor toți scribii anonimi, toți îndrumători de contrabandă și toți farsorii iresponsabili îmbrindu-și „propriile” soluții ca singurul mijloc de mântuire în clipele acestea grele. Toți nepuțințioșii au pus mâna pe armă și au îmbrăcat toga de luptător și toate cugetele seci au eșit din întunec și și iau aer de capete gânditoare și îndrumătoare, toți eroii de cafea și analfabetii au devenit dintr'odată naționaliști înflăcărați și ziaristi de „forță”. (!)

În gălăgia aceasta de bâlcu a încetat orice disciplină și orice putință de orientare. (!) Glasul celui chemat e înecat de urletele răgușite ale nechemaților, cari tipă alături de el și capetele luminate dispar în marea de scofărlă găunoasă (!).

Anarhia aceasta e revoltătoare, și e revoltător, că vedem manifestându-se chiar acolo, unde credeam că stăpânește, unde trebuie să stăpânească alt spirit. Ne doare gândindu-ne că s'a aflat între cele trei milioane și jumătate de Români din Ardeal și Ungaria — zicem că e din Blaj — stăpânit de-o mentalitate atât de bolnavă și că acest unul a crezut, că face un mare bine așternând sub senzaționalul titlu „Venii Apostoli” pe un răbduriu petec de hârtie produsele atât de simptomatice ale creierului său tulbure, și ne revoltăm din adâncul sufletului nostru, când vedem că s'a găsit un ziar românesc care a pus în fruntea unui număr de Duminecă condamnabilele erupții ale fantelui „îndrumător”. Căci dacă fantele din Blaj, ascuns sub masca comoadă a anonimului e iresponsabil, cu „Românul” lucrul

stă altfel. „Românul” este organul „autorizat” și oficios al Comitetului național și astfel la spațele lui nu stă un individ oarecare ci stă o mare forță morală, stau reprezentanții poporului nostru întreg. Cei puși din mila lui Dumnezeu în fruntea „Românului”, trebuie să fie pătrunși și stăpâniți de convingerea, că ziarul pe care-l redactează nu este și nu poate fi o piață liberă (!) unde să-și expună marfa infectă (!) și unde să-și plaseze „ideile” și „părerile” toți descreeții (!) cari știu ținea condeiul în mână, că ziarul acesta nu este și nu poate fi un izvor de anarhie și de destrăbălare morală și socială, și nu poate fi o tribună de pe care să se propage teoriile tuturor scribilor fără înțelegere a rosturilor noastre și fără cel mai mic simț de responsabilitate (!). Directorul „Românului” trebuie să știe, că ziarul pe care-l conduce nu stă în serviciul unei confesii ci în serviciul idealului nostru național, care e al tuturor, fără deosebire de confesiune, că datorința acestui ziar e că pe cei despărțiți din punct de vedere religios să-i unească în numele unui mare și sfânt ideal național comun, și că prin urmare orice încercare de proselitism (!), orice atac îndreptat împotriva unei confesii este o crimă națională, un atentat contra armoniei și solidarității noastre naționale.

Fantele din Blaj, sau fantele din alte părți, poate pune pe hârtie, în lipsa unei ocupații serioase, ce voiește, „Românul”, ziarul autorizat al comitetului național însă nu-și poate pune, nu-i iertat să-și pună coloanele la dispoziția tuturor nechemaților pentru că chemarea sa nu e propagarea anarhiei și a disordinei, ci combaterea ei, și pentru că el n'a fost întemeiat și nu e susținut cu multe și mari iertfe ca să răscolească patimile adânci și primejdioase ale publicului ci ca să le potolească. Datorința sa în aceste vremuri grele și în mijlocul acestei desorientări înspăimântătoare e să-și spună cuvântul limpede de îndrumare și să dea în lături pe toți gălăgioșii cari cearcă să ne pună bețe în roate și să pescuiască în tulbure.

Din literaturi străine.

O mamă bogată.

Episod istoric, de Ivan Vasov.

Trad. de Ilie Marin.

(Continuare).

4.

Bătrâna Ilița alergă în noapte spre Ischer, unde o aștepta „rebelul”. Era foarte agitată. Nici n'a putut, nici n'a îndrăsnit să întrebe de stat pe călugărul pornit spre mânia, care o primise în numele starițului.

S'a cățarat de perețele înalt al trecătoareii de după mânăstire și a mers pe o cărăruie, care se înfîdea de-alungul râului.

În noaptea curată, plină de stele, puteai să recunoști stâncile și prețipișurile de pe cea-laltă parte a râului, sinistre ziua, acum prevestitoare de nenoroc...

În ochii și în sufletul bătrânei Ilița, care era copinsă cu totul de teamă și de neliniște, se reflectau toate prevestitoare de nenoroc. Când a ajuns pe înălțime, s'a lăsat jos, obosită, pe pământul rece de sub un ulm uriaș.

Șihăstriile munților durmeau... Tăcerea caracteristică naturii sălbatice plana în aier, numai curentul apei spumega undeva, în afunzi-

mea, peste care se ridicau clădirile și coperișele mânăstirei lipsite de orice lumină.

Din dreapta se auzea, dinspre Lutibrod, lătratul cânilor.

Bătrâna se ridică de jos și o dete în stânga, spre prăpăstii, fiindcă îi era frică să treacă prin mijlocul satului — apoi se grăbi, luând câmpul de-alatul.

Se află în curând jos, în nemijlocita apropiere a râului. Luntrea sta la țarmure. Ilița se duse spre barca, unde durmea de obicei luntreașul să petreacă noaptea pe acolo.

Nu știa Ilița spăimântată, ce să se facă. Se apropie de luntre... Râul spumega grozav... văzu lumina spălăcită a valurilor întunecate... și o străbătu un fior de groază prin trup.

Ce să facă?... Să aștepte până dimineața?...

Nici nu voia să se gândească la așa ceva, cu toate că anuța cântatul cocșilor în Lutibrod sosiera apropiată a zilei...

Ce să înceapă?... Să îndrăznească să treacă singură râul?... A văzut de multe ori pe alții cum lopătează... Deslegarea asta însă i se părea foarte primejdioasă, dar n'avea ce alege, dacă voia să se mai întâlnească cu cel răsculat, care o aștepta colea, murind aproape de foame și de neliniște.

Așeză copilul în nășip — nu se mai gândea la dânsul — și se aplecă ca să desfacă lanțul, care lega luntrea de țarus. Tromura din tot trupul: lanțul nu era legat, ci era închis cu un lacăt greu... De asta s'au îngrijit turcii, cari

au vrut să împiedece o trecere în decursul nopții.

Sta pe loc, tremurând...

Cocoșii cântau tot mai des în Lutibrod... spre răsărit primea cerul o culoare întunecată, cenușie... într'un ceas, în două, se va crepa de ziua...

Ea începu să plângă cu sughiț și și adună toate puterile ca să starme iacătul sau să rupă lanțul. Amândouă gândurile ei însă s'au adevărit că nu pot să o ducă la țintă.

Infierbântată, fără de răsufare, se ridică ea și stete locului, desneajduită...

Deodată se aplecă pentru a treia dată și priuse țarusul cu amândouă mâinile, pentru că să-l smulgă afară... Sta bătut adânc, ca și când ar fi fost una cu pământul...

Și încordă puterile din nou, îndoiindu-le, întredându-le... brațele-i arse de soare se încordară... mușchii ei primiră tăria și mlădioșia oțelului... oasele îi pocneau în măsura încordării prea mari — o sudoare fierbinte isbucni în fața ei...

Gâfâind, obosită greu, ca și când ar fi crepat un stâncen de lemn, se ridică ea, luă aier în plămâni și prinse din nou cu mâinile țarusul, începu cu puteri înalte și cu o cerbicie îndârjită să tragă în toate părțile de par, ca să-l scoată afară...

Pieptul ei bătrân sufla greu, gâfâind... picioarele i se afundară până la încheieturile de jos, în nășip și după o luptă grozavă de un ju-

Organul autorizat al comitetului nostru național trebuie să țină seamă de sentimentele și de convingerile religioase ale cetitorilor săi, cari sunt sentimentele și convingerile unei jumătăți a neamului nostru din Ardeal și Ungaria, și că cu acestea nu se poate juca nime și nu-i este iertat nimănui să le jighească, și mai ales nu-i este iertat să o facă ziarul oficios al partidului național. În politică s'a putut trece dela pasivitate la activitate, dela reclamarea autonomiei Ardealului la abandonarea aceleia, dela intransigență la oportunism fără nici o sguđuire adâncă, în chestiile religioase însă astfel de salturi, ori cât am fi de obicinuiți cu ele din alte domenii, pot fi dezastruoase.

Un an de zile am privit aproape pasivi scurgerea scârbosului puvoiu de insulte la adresa bisericii noastre. Vedem însă, că îndrăzneala pseudoapostolilor împovizați e inepuisabilă și degenerază în acte criminale cum e sgârietura „Veniți Apostoli!” din nrul 209 al „Românului”.

A sosit însă timpul, când trebuie să strigăm un energie în lături tuturor nechemaților, tuturor îndrumătorilor de contrabandă și tuturor anonimilor iresponsabili. Trebuie să punem capăt anarhiei în care am ajuns și să scoatem publicul din haosul în care l'a aruncat lipsa de conștiință și de bun simț a scribilor de ocazie și a autorilor de soluții. Trebuie să se facă odată ordine. Asta o pretinde seriozitatea momentului istoric prin care trecem și a luptei pentru care trebuie să ne pregătim.

De aceea facem apel în primul rând la comitetul nostru național rugându-l să-și disciplineze ziarul și astfel să ne scutească de ispita de a-l crede complicele atâtor „pușcă în lună” ascunși în tufă, ispita în care putem cădea foarte ușor și ar fi nespuse de dureros dacă am avea motiv de-a cădea.

Cu organele neoficioase și neautorizate vom isprăvi noi în timpul cel mai scurt.

Am reprodus întreg articolul și acum câteva constatări:

Descrereații, farsorii, iresponsabili, scofârliile găunoase etc., cari și-au expus marfa lor infectă pe piața liberă și plină de gălăgie de bâlcu a coloanelor noastre, sunt o seamă din cei mai recunoscuți bărbați conducători ai neamului nostru de pretutindeni, sunt profesori universitari, sunt caracterele cele mai luminoase din viața noastră publică din Ungaria și sunt vre-o câțiva publiciști, din cei cari au dat nenumărate probe de-o superioară vocațiune și convingere în lupta lor pentru călăuzirea acestui neam. *Aproape tot* ce s'a

scris în „Românul” referitor la episcopia greco-maghiară de Hajdudorog. s'a scris de către români de confesiunea greco-catolică și dacă redacția noastră ar fi cedat tuturor insistențelor ce i s'au arătat chiar din partea credincioșilor gr. catolici, ar fi putut să publice glasuri cu mult mai îndrăznețe decât cel din „Veniți apostoli”. Redacția noastră a fost nevoită să înăbușe păreri venite dela mai mulți preoți și parohieni din ținuturile primejduite de noua episcopie gr. cat., tocmai pentruca să previe o zăpăcire inoportună a spiritelor. Ne-a condus întotdeauna cea mai perfectă bunăcredință și ne-am dat deplin seama de răspunderea ce comportă o situație ca a noastră. Proselitismul ce ni se reproșează e deci o săgeată fără ascuțiș adevărat și poate să rănească cel mult pe cei ce o poartă în tolba lor ruginită. Nici chiar în „Veniți apostoli” un suflet bine intenționat nu poate să găsească „încercarea de proselitism” — și am arătat că, întreg articolul nu era decât o strigare sinceră și foarte semnificativă în situația noastră de desorientare complectă, situație datorită tocmai celor cari ne-o atribuie cu atâta patimă și îngustime de perspectivă.

Și am mai putea să adăugăm multe, dar renunțăm deocamdată. Noi ne vom face mereu datoria și vom nizuți ca acest ziar să fie întotdeauna ceea ce trebuie să fie: oglinda nefalsificată a marelui opinii publice românești. Cititorii noștri, câtă vreme ne citesc, își vor da seamă că datoria noastră este cu atât mai grea, cu cât se agravează situația noastră generală și cu cât ironia împrejurărilor noastre interne, fatale, ne silește uneori să apărăm interesele superioare românești fie și împotriva acelor dintre noi, cari nu se știu înălța pe pedestalul adevărat al acestor interese.

Ori, crede poate Blajul, că cei peste 70 mii de Români încolțiți de monstrul dela Hajdudorog, n'ar putea să afe un refugiu în biserica greco-orientală românească? A dat Blajul nostru până astăzi vre-o soluție chestiunii ce ne preocupă? Care este ea? Poate atitudinea arhierilor, așa cum se deslușește din „documentele” publicate de „Unirea”? Nainte de 10 Noemvrie 1911 (data primului

„document”) și după 22 Februarie 1912 (data ultimului „document”) n'a existat pericolul episcopiei ungurești? Când știm că primejdia amenință foarte serios și neîntrerupt, de decenii întregi, ce mai putem să spunem azi despre atitudinea lor, despre participarea lor la congresele bisericii romano-catolice ungurești, despre comunitatea lor cu arhierii acestei biserici, despre serviciile fără șir făcute tuturor guvernelor, despre *absența* lor la istorica adunare dela Alba-Iulia, despre desiluzia celor vre-o 25 de mii de credincioși veniți acolo din tot cuprinsul mitropoliei noastre unite?! Și ce-ar putea să zică întregul nostru popor credincios, dacă ar avea posibilitatea să urmărească volbura de patimi stărnită de un atât de nevinovat articol, — dacă ar putea să înțelegă, de pildă, articolul dlui Păclișanu?! De ce nu poate să învețe Blajul nostru din atitudinea, chiar a prelaților unguri romano-catolici, — din calvarul clericilor înfundați în pepinierile șovine ce se cheamă teologii romano-catolice?! De ce nu poate să-și aducă aminte, de pildă de o celebră vorbă a actualului cap romano-catolic din Ungaria Claudiu Vaszary, care a spus să fie auzit de toți romano-catolicii unguri, că să nu-și teamă ungurii biserica, căci ea are scutul etern al lui Dzeu, ci să-și teamă *naționalitatea* care n'are făgăduința eternității?! O astfel de lozincă n'ar fi mai logic, mai firească să ne animeze pe noi, pe Români greco-catolici! — și chiar azi, când prelați luminați ai bisericii romano-catolice dau numeroase dovezi de-o mai purificată concepție religioasă, spre fericirea (dorită și de Dzeu) a națiunilor pe cari le păstoresc? Nu simte Blajul că un popor de 14 milioane așteaptă azi, aproape cu respirația oprită, o supremă dovadă de conștiință românească, de acolo din mult slăvita cetățuie a redeșteptării noastre naționale? Ce-ar zice măritul Atanasie revenind în aceste zile de tristețe între noi și citind articolul dlui Păclișanu, citind număr de număr *Unirea* și *Cultura creștină*? Împotriva cui să stăm noi azi, dimpreună cu Blajul „mai tari decât granitul” — împotriva intereselor naționale românești?! Azi, când guvernul unguresc crede să ne dea prin episcopia de Hajdudorog lovitura de grație? Ce-ar zice, — da, ce-ar zice un Ino-

mătate de ceas tresări parul, se destepeni pământul, de-i reuși în sfârșit Iliței să tragă afară țarușul.

În tăcerea nopții zurăia sinistru sgomotul lanțurilor...

Ilița suspină eliberată de o povară grea și căzu, stoarsă de puteri, în nășip.

După câțiva vreme se clătina luntrea cu bătrâna Ilița, cu copilul și cu parul de lemn, pe valurile negre ale râului...

5.

În locul acesta iese râul Ischer din pasul strâmt, prăpăstios, și se varsă într'un curs lat, ca să treacă mai departe între țărături scunzi și lătăreți.

Luntrea alunecă dusă de curent, fără ca să asculte de cârma condusă de mâna neștiutoare a țărâncei bătrâne. Astfel ajunse la țărâm mult mai departe, decât se afla locul de debarcare obicinuit. Ilița își dete osteneala ca să nu ajungă la țărâmurul, unde urcase în luntre. În sfârșit mână un curent mai puternic luntrea pe partea opusă și femeii îi răuși să ajungă pământul sub picioare, după cea mai mare încordare.

Călca pământul, având copilul în brațe... Se sui pe mal în sus și-și îndreptă pașii spre pădure.

Când ajunse în apropierea locului, unde se întâlnește cu tânărul răboinic, băgă de seamă o umbră omenească, care se mișca între trun-

chiurile de copaci. Recunosc pe dată pe cel căutat.

Răsculatul se apropie mai tare de ea.

— „Bună seara, tinere... Iacă, aici...”

Cu cuvintele astea îi întinse ea pânea, bine știind că de asta duce el acuma mai mare lipsă.

— „Mulțam, mamă...”, îi răspunse el, ca bătut.

— „Stai... îmbracă-te cu asta...” și-i dete haina, cu care acoperise copilul.

— „Am luat-o pe sub ascuns din mănăstire... Dumnezeu o să mă ierte... am săvârșit un păcat...”

Ilița luase viesmântul de pe părete, în credința că este a servitorului. Când l'a îmbrăcat însă răsculatul băgă de seamă, cu mare mirare, că era haina unui călugăr!

— „Tot una... o să mă încălzesc puțin...” zise tânărul, învelindu-se în rasa călugărească, lipsită de umezeală și lănoasă.

Au plecat împreună.

Răsculatul mânca pe tăcute... tremura de frig și schiopăta tare. Era un tânăr cam de douăzeci de ani, slab și lungan.

Ca să nu-l opăcească la potolirea foamei, nu-l întrebă bătrâna nimic, nici cine este, nici de unde este — îi povestea numai dânsa cu glas potolit — pe urmă o cuprinse și pe ea pofta de a știrici și îl întrebă de unde vine?...

El îi spuse că nu este din munți, ci din părțile șesoase. În noaptea aceea se rătăcise de tovarășii săi de arme prin viile dela Vesleț. De

acolo rătăci el în toate părțile din împrejurime și s'a târât, urmărit de-o teamă grozavă și de primejdii nenumărate, până pe aici. Nu mâncase de două zile și două nopți nimica, stors de puteri cum era de mersul continuu, cu picioarele numai răni, cuprins de friguri... Acum se ducea spre munți, ca să-și găsească ortaci sau ca să se ascundă acolo.

— „Fiiule, tu nu poți să umbli...” zise femeia

— „dă-mi mie pușca... o să-ți fie mai ușor.”

Cu stânga i-a luat pușca, cu dreapta purta copilul.

— „Vino! Vino!.. Adună-ți puterile, tinere!”

— „Unde să mă duc acuma, mamă?...”

— „Cum: unde? acasă... la mine!...”

— „Zău, acasă la tine?!... mamă, îți mulțămesc, zău, ești bună, mamă!...” și tânărul atins până la lacrimi se aplecă și sărută mâna slăbită care purta copilul lângă piept.

— „Oamenii nu mai scapă de frică — ar fi în stare să mă ardă de viie, dacă ar ști...” zise săteanca — „da' cum aș și putea eu să te las. tu nu poți fugi... au să te prindă cerchezii — bătu-i-ar Dumnezeu să-i bată! — că sunt și în sat la noi... De ce au fost toate astea de lipsă, copii?... Așa-i de ușor să faci una cu pământul țara asta ca vai de ea!... V'au omorât ca pe niște cocoșci tineri. Dar nu mai ai putere să urci la deal...”

Aruncă pușca din mâna stângă în dreapta și-l prinse cu stânga de subsioară.

centiu, un Bărnuț, un Bariț, văzând mătrăguma unui reacționarism atât de întârziat înflorind în coloanele „Unirei”?

Ei ar mărturisi, dimpreună cu toți Români adevărați, că ceea ce se spune în coloanele numitelor ziare, e preambulul unei mari primejdii naționale ce se apropie cu pași fatali de noi și tocmai în aceste vremi de-o eternă răspundere pentru soarta neamului nostru întreg...

Semnalăm din răspunerile noastre această primejdie tuturor celor puși în fruntea noastră, atât aici cât și dincolo de aceste cuprinsuri politice, ca, — angajând întreagă greutatea poporului românesc în actuala cumpănă a evenimentelor, — să înlăture, între altele, și această mare primejdie, căci avem de acum temeri întemeiate că cei chemați în primul loc să ne dea în chestiunea episcopiei ungurești o soluție la înălțimea intereselor de viață românești, nu vor putea să ne-o mai dea!

Cuvaj în pelerinaj. Peste câteva zile comisarul Cuvaj își va părăsi postul, cedându-l unui guvernator militar. Toate isvoarele demne de încredere întăresc presupunerea noastră, cu toate că guvernul o desmintește. Dar tocmai graba cu care a fost plasată această desmintire în organele oficiale, e o dovadă mai mult că suntem bine informați. În cercurile parlamentare din Viena se consideră ca un lucru absolut sigur înlăturarea lui Cuvaj și numirea unui dictator militar. Dar până acum nu s'a decis încă nimic asupra persoanei, căreia va avea să i se încredințeze dictatura. În Budapesta se vorbește de șeful de secție din ministerul de honvezi, A. Al. Szurmay. E mai probabil însă că alegerea va cădea asupra unui general din armata comună. — Cuvaj, văzând că și-a tăiat singur creanga de sub picioare, a leargă acum dintr'o capitală în cealaltă. Alături petrecea încă în Budapesta, ieri a fost la Viena, azi îl întâlnim din nou în Budapesta, sondând și aici și acolo terenul și căutând să vadă ce se mai poate scăpa din barca naufragiată.

O manifestație pentru Domzitor și în contra guvernului. Dupăcum am scris în numărul nostru de ieri, e foarte probabil că M. Sa totuși va veni la Budapesta, unde va petrece mai multe săptămâni. Cu această ocaziune muncitorimea din Budapesta pregătește o demon-

strațiune monstră în contra guvernului Lukács. În timpul când M. Sa va trece dela gară spre castelul din Buda, aderenții sufragiului universal, postați pe întreg drumul, vor manifesta pentru reforma electorală democratică. Poliția face mai mari pregătiri pentru a preveni eventualele tulburări, cu greu va putea însă înăbuși glasul masselor revoltate.

Consiliul de miniștri. În mod semificios se vestește că membrii guvernului se vor întruni mâine, la orele 5 la o conferență, când vor discuta atitudinea ce o vor lua față de opoziție în proxima ședință a camerei, convocată pe Miercuri, 30 Octomvrie.

Scandalul din parlamentul vienez... Ieri s'a întâmplat în parlamentul vienez un mare scandal între deputații Cehi și Germani, provocat de o sumă de demonstrații cehi, cari au aruncat de de pe galerie mai multe bilete de protestare împotriva închiderii școalelor particulare cehești din Viena. Respectivile bilete și foi volante, aveau următorul cuprins: „Dlor deputați! În aceste vremuri critice când privirile întregii Europe sunt îndreptate spre Balcani, și când interesele culturale ale Albanezilor au apărători în delegațiuni chiar pe hâncile ministeriale, magistratul vienez închide școala particulară din cartierul al III-lea și baricadează cu scânduri localitățile de învățământ ale minorității cehești din Viena, zidite din banii Cehilor pentru luminarea tinereții lor. Conte Berchtold s'a iritat în delegațiuni din cale afară din cauza închiderii unei școli în Scutari.

În Viena însă capitala imperiului, nici guvernul, nici locotenenta n'are atâta putere ca să oprească o volnicie analogă, impunând acțiunii frivole a comunei respectul legilor. Noi ne adresăm D-voastre pe o cale cu totul neobiceiuită, căci o astfel de faptă este și ea neobiceiuită. Magistratul își bate joc de legi, silindu-ne prin aceasta să recurgem la niște măsuri extraordinare. Cu un tipet de desnaidejde ne adresăm astăzi D-voastre: dați legilor vigoare și vă întrepuneți pentru redeschiderea institutului, pe care pumnul barbar al magistratului vienez l-a închis într'un mod iresponsabil”.

Vicepreș. camerei, Conci, dădu ordin ca demonstrații să părăsească galeria, provocând prin aceasta un protest violent din partea Cehilor radicali. Nemții se amestecară și ei, așa că din pricina tumultului general, ședința fu închisă. Păcat că nu l-au chemat pe Pavlik să le facă ordine!

Au ajuns tot mai adânc în pădurea de stejari. Intre arbori se putea vedea, spre răsărit, cum se albește tot mai mult cerul... puteai auzi tot mai respicat cântatul cocoșilor în Celopiec... Stelele pe cer au pălit.

Incepea să se bată ziua cu noaptea când au ajuns — în mers obicinuit — cale de o jumătate de ceas de sat — cu mersul de acum al oșteanului însă n'ar fi ajuns în sat nici în două ceasuri.

Țărâncă era amărâtă rău, mai bucuroasă l'ar fi dus pe sus.

El se uită jur împrejur.

— „Se creapă de ziuă, mătușică...” se auzi glasul lui.

— „Rău lucru... n'o să ajungem la timp...” zise femeia.

Mai merșeră o bucată de drum

De dincolo se auzeau deja glasuri omenești. Săteanca stete locului.

— „Așa n'are să meargă, tinere... trebuie să ne batem capu' cu altceva...”

— „Ce crezi, mătușico?...”, o întrebă tânărul, care vedea în necunoscuta aceasta pe mama, pe rudenia, pe eliberătoarea, pe steaua sa cea bună.

— „Ascunde-te în pădure până deseară.. Îndată ce s'a întunecat, am să te-aștept... aici... pe locul ăsta și am să te ascund apoi la mine acasă...”

Tânărul ajunse la convingerea că aceasta

va fi cea mai bună scăpare. Țărâncă îi dete pușca înapoi.

Și s'au despărțit, luându-și rămas bun.

S'a întâmplat atunci că Ilița a atins copilul. A început să plângă biata femeie...

— „O, copilu' meu, copilu' meu!... Par'că a murit!... Are mânuțele sloi de ghiață!...”

Răsculatul a stat locului ca lovit de trăznet... L'a cuprins durerea țărâncii, voia să o mângâie, dar nu putea să rostească cu buzele nici un cuvântel.

Acum a văzut el că nu se mai poate aștepta la un alt ajutor dela femeia asta nobilă, al cărei suflet a fost sfâșiat de o durere adâncă, mare.

— „O, copilașu'... copilașu' bunichii!... plângea cu sgomot biata femeie, cu ochii ațintiți asupra feții palide a nepotului ei.

Răsculatul merșeră în pădure, adânc atins, lipsit de orice fel de speranțe. Iar glasul întretăiat de suspine al femeii îi striga în urmă: „copilașul maichii... ascunde-te bine... până la noapte... să te întâlnesc aici...”

Și Ilița dispăru în desiu...

6.

Când s'a făcut de ziuă, răsări soarele de Mai, vesel și curat, după câteva zile înorate și pline de ploaie.

Câmpia frumoasă, lunguiată, care se începe la picioarele stâncilor Șişman, sta să se scalde în razele de soare, împodobită cu verdeața primăvărată de Mai, întretăiată de râul, care se încovoia ca o beteală de argint.

Apostoli nu veniți!

Tot în legătură cu atacurile ce primim pentru articolul „Veniți apostoli” *Gazeta Transilvaniei* publică azi la loc de frunte următorul articol frumos inspirat:

(v. mol.) Auzit-ați solia dela Blaj voi apostoli ai neamului românesc?

Suflete generoase, cari v-ați cutremurat cetind faimoasa bulă „Christifideles Graeci”, *înțeles-ați că e zădărnicită toată truda voastră de a scoate din ghiarele pierzării naționale pe cei 70.000 frați de-ai voștri?*

Vremea apostolatelor a trecut.

Nu voi, dar să se coboare pe pământ înșiși cei doisprezece sfinți apostoli de acum nouăsprezece veacuri și să recerce a vesti din nou cuvântul, nu la păgâni, ci la norodul care se închină crucei lui Cristos, ce credeți nu s'ar răscoli păzitorii sacrosancti ai bisericilor și înainte de a le da ascultare le-ar cere să-și mărturisească crezul asupra lui filioque, a „azimei” și a celorlalte subtilități dogmatice?

„Apostolii sunt azi de multe feluri, iar nouă nu ne trebuie decât apostoli neuniți”, ar exclama cei dela „Telegraf”. Pe când hiperatolicii din jurul „Culturei Creștine” ar anatemia și pe sfântul Petru, dacă nu s'ar grăbi să joare numai decât pe cele patru puncte.

Imi vine în minte frumoasa scenă de-o subtilă ironie dintr'un roman al lui Dostojewski, când în presara unei executări pe rug a o mulțime de „eretici”, se ivește în fața marelui inchișitor figura blândă și îndurată a mântuitorului Isus, și protestează împotriva nesfârșitelor massacre, cari se săvârșesc în numele Dumnezeuului iubirei și al toleranței.

Iar marele inchișitor după ce l-a ascultat cu nedumerire, îi dă sfatul binevoitor să se întoarcă numai decât la cer și să nu cerce a-și strica legea, căci altcum ușor s'ar putea întâmpla să-l arunce și pe dânsul în flacări, ca pe un eretic primejdios.

Lumea românească va fi cetit cu multă îngrijorare ieșirile celor două organe clericale din Blaj împotriva „Românului” din Arad, din incidentul articolului intitulat „Veniți a-

Aici — la stâncile Șişman sfârșește râul Odissea trecerilor prin pasuri strâmte și incolăciri de munți, fără de număr curgând când printre coaste acoperite cu stejari și ulmi, când printre stânci înalte, găurite de peșteri nenumărate, stânci, cari formează castele și obeliscuri fantastice, una peste alta, cari își bat joc de puterea elementelor naturii și de puterea timpului.

Abia că s'a arătat soarele pe orizont, a și apărut cavaleria turcească pe drum și după dânsa, între bucatele de pe câmp, o mulțime de infanteriști, al căror sfârșit nu se putea vedea. Călăreții și pedestrașii ajunseră în curând lângă râu și steteră locului.

Pedestrimea regulată număra cam treisute de oameni; înaintea ei păseau bașibuzuci, înarmați cu fel de fel de arme. Restul — și acesta forma majoritatea — era compus din cerchezi, deasemenea înarmați felurit.

După câteva clipe lăsă călărimea să-i treacă cerchezii pe dinainte și rămase singură la margine.

Mulțimea aceasta sgomotoasă, adunată clăie-grămadă, se afla sub conducerea unui cerchez vestit *G e a m b a l a s* cu numele, a unui tâlhar caucazian crud și doritor de sânge. Mâna lui trimisese ieri glonte ucigător în pieptul conducătorului răsculaților, lui Botev.

Geambalas stete locului, pe cal, față în față cu pădurea, nu departe de ruinile unei biserici din vechime.

postoli”. Acest articol se termina cu un apel la apostolii ori cărei religii, ca să vină și să mântue poporul nostru nefericit — de Roma, în care credea până acum.

Redactorii „Culturii creștine” par că au dormit deabinele dela publicarea nefericitei bule papale și până la articolul din numărul 206 al „Românului”.

Altcum ar fi trebuit să ia act de manifestarea unanimă a opiniei publice care a enunțat maxima, că în fața brutalului și mârșavului atentat îndreptat împotriva ființei noastre naționale trebuie să dispară orice susceptibilități și veleități, *că cei 70.000 de frați români trebuie mântuiți naționalicește chiar și cu jertfirea intereselor confesionale.*

Este însă în răspunsul dlor dela „Cultura creștină” o enunțatie, din care străbate încă odată spiritul intolerant și volnic al inchișitorilor de odinioară.

Cităm din vorbă în vorbă acest product intelectual întârziat și stingher în veacul al XX-lea:

„Va trebui să pornim cea mai inversunată luptă pentru scoaterea acestui organ (a „Românului”) din casele noastre. Dacă nu altfel chiar și pe calea unui ordin bisericesc, care în acel caz nu va putea întârzia”.

In numele întregii prese române de prețutindenea, în numele libertății conștiinței și a părerilor, în numele intereselor superioare ale neamului nostru reprezentate și apărate de presa noastră națională, protestăm împotriva acestei temerare și medievale încercări de terorizare.

E datorința mai ales a noastră, a celor grupați în jurul acestui vechiu organ de publicitate să dăm expresie indignăriei noastre legitime, pentru că „Gazeta Transilvaniei” a avut odată nefericirea să îndure mânia unor cercuri bisericești pentru curajul dovedit întru exprimarea și susținerea convingerilor sale.

Azi, după împlinirea unei jumătăți de veac de când marele Șaguna într'un moment de exasperare sufletească a pus în practică aceiaș armă pe care o recomandă azi cei dela „Cultura Creștină”, dând „ordin bisericesc” preoțimeii sale ortodoxe ca să nu mai aboneze

„Gazeta Transilvaniei”, putem constata cu multă satisfacție sufletească că dintre multele și glorioasele fapte naționale și bisericești ale acestui arhiereu nu de toate zilele, fapta asta de siluire a libertății presei a fost cea mai puțin glorioasă.

Vă stă în liberă voie dlor să lingeți câte veți vrea mâna care vă lovește cu biciul, puteți să persistați în credința, că primejdia națională din partea Hajdudorogului e mai suportabilă, decât primejdia confesională din partea „schismaticilor”.

Dar de libertatea conștiinței vii a neamului, exprimată în presa națională să nu vă mai atingeți.

Presa noastră nu a sucombat și nu s'a lăsat terorizată nici în fața atacurilor dușmanilor noștri, cu atât mai puțin se va teme de „ordinul bisericesc” cam uzat al unora dintre ai noștri.

Infierind și nimicind încă în fașe astfel de porniri păcătoase, am ținut să dăm o dovadă de solidaritate cu întreaga presă a noastră națională, care nu recunoaște și nu respectă alte considerații, decât cele dictate de interesele mari de existență ale neamului românesc.

Un profesor român la universitatea din Cernăuți: dr. I. I. Nistor.

Cu data de 18 August a. c. foaia oficioasă „Wiener Zeitung” a publicat hotărîrea împăratească, prin care d. Dr. Iancu I. Nistor e numit profesor extraordinar, pentru istoria Europei sudestice, la Universitatea din Cernăuți. Numirea aceasta, care împlineste în parte una din multele noastre cereri cu privire la învățământul superior din Bucovina, trebuie să o remarcăm, cu atât mai mult, fiindcă până acum toate actele guvernului cu privire la învățământul nostru universitar au fost numai un șir de nesocotiri ale drepturilor noastre, purtând aproape fărăș, timbrul exclusivismului german față de elementul românesc. Acuma la înființarea universității s'a trecut cu desăvârșire peste caracterul țării și peste toate dorințele Românilor, stabilindu-se ca limbă de predare cea germană, chiar la catedra pentru limba română. Iată ce scrie cu ocazia aceasta „Curierul de Iași” (Nr. 107 din Septemvrie 1876) într'o notiță despre universitatea din Cernăuți: „Sbiera a rămas supli-

nitor, fiindcă a refuzat a ceti în nemțește”.) Ba și la facultatea teologică, ortodoxă, a fost introdusă în cea mai mare parte limba de predare germană.

Și cu toate aceste guvernul credea, că universitatea aceasta va forma centrul învățământului superior din răsăritul Europei, atrăgând, chiar în împrejurările aceste, și pe tinerii din Principatele Unite și cu scopul acesta consulatul austriac din Iași publică la 1876 în gazetele românești, un anunț, în care se zice, „că la universitatea din Cernăuți se vor ținea prelegeri regulate asupra limbii și literaturii române, asupra Philologiei comparative române și asupra dreptului civil francez”.

Dar nici mai târziu cererile Românilor bucovineni n'au fost băgate în seamă. La diferite ocazii atât tinerii în adunările lor, cât și unele partide politice de pe vremuri au cerut, când mai energic, când mai politicoș, înființarea unei catedre pentru istoria Românilor la universitatea din Cernăuți, fără însă ca aceasta cerere justă să fie băgată în seamă de guvern.

Abia în urma unei acțiuni, pornite în anul 1908 pe de o parte de studenții români din Viena, pe de altă parte paralel cu ei de cei din Cernăuți și în urma unei interpelații în parlament a deputatului Aurel Onciul guvernul a făgăduit înființarea catedrei cerute, dacă se va face o propunere în sensul acesta din partea universității din Cernăuți. Studenții români din Cernăuți au înaintat atunci colegiului profesoral o moțiune, însoțită de un memorandum bine motivat, în care cereau înființarea unei catedre pentru istoria Românilor spunând între altele „...noi nu avem numai drept, ci ni se impune și o datorie, să pretindem, ca numele și faptele străbunilor noștri, cari au stors aceasta țară din ghiarele Tatarilor, și cari cu jertfe de sânge au apărat-o veacuri de-arândul împotriva Turcilor, să se pomenească de pe catedra universității din Cernăuți în vechea limbă strămoșească”.

Și acuma, când după atâtea cereri și străduințe înființarea acestei catedre nu se mai poate amâna, guvernul, pentruca să nu se strecoare nici măcar o umbră de element românesc în instituția aceasta dominată de spiritul german, potrivit desvoltării noastre etnice culturale, a activat catedra într'o formă, ca

*) D. Dr. I. G. Sbiera care cu toate aceste prin 3 decese a ținut cursurile sale despre limba și literatura românească numai în limba românească, a dat încă în ultimii ani ai activității sale, la universitate un frumos exemplu de țărnia sa națională: La examinarea unui rigorosant din limbile romanice, comisiunea de examinare a cerut dlui Sbiera, să-l examineze din specialitatea sa, Româna, în limba germană, fiind aceasta limbă oficioasă. D. Sbiera a refuzat!

De partea stângă a pădurii se ridicau stânci cari nu se puteau sui, și prăpăstii, de partea dreaptă se întindeau până la al doilea spate de munte, gol, câmpurile și grădinile din Celopiec. Pe coasta dealului cu pădure, între arbori, se vedea o singură colibă de păstor, acum părăsită din partea proprietarului ei.

Ochii tuturor erau ațintiți asupra pădurii adânci, goale și tăcute, în care se ascundea răsculatul.

Dar nu-l căutau pe el militarii.

În noaptea aceasta ajunsese la Vrața știrea, că un ceas înainte de zorii zilei ar fi scoborât o ceată de comitadji*) din munți în pădurea asta de stejar, după toate probabilitățile cu scopul ca să treacă râul Ischer și să se ascundă în marele Balan a munților Stara Planina.

Soldatii, îndemnați și îmbărbătați de isbânda de ieri, așteptau poruncile, când s'a dat Geambalas jos de pe cal și a ținut sfat despre felul atacului, cu câțiva bașibozuci.

Era un bărbat de patruzeci de ani, cu pielea întunecată, înalt, purta barbă neagră, era îmbrăcat într'un vestmânt cerchez, care juca toate culorile, și era înarmat din creștet până'n tălpi. Sub șapca-i înaltă de cerchez luceau ochii lui flămânzi de pradă, sălbateci.

În clipa aceasta răsună o detunătură din

colibă și ecoul împătrit al munților repetă detunătura.

— „Comitadjii!... Comitadjii!...” strigară cu toții.

Toți își îndreptară ochii spre colibă, — dar zăriră numai puținel fum la intrarea ei, fum purtat de vântul ușurel de dimineață pe deasupra crăcilor de arbori.

O clipă au fost toți robi ai uimirii generale, mai pe urmă a dat întreg detașamentul foc, aflând în pădure un ecou înmîit.

Dar deodată se ridicară glasuri în mijlocul fumului, care-i cuprinsese: „Geambalas! L'au împușcat pe Geambalas!...”

Intr'adevăr, Geambalas zăcea la pământ. ...căzuse de pe cal, un glonte îi străbătuse 'n gât, din gură-i gâlgăia un torent de sânge.

Îl nimerise glonte, care venise din colibă. Vestea aceasta puse 'n groază cu puterea fulgerului pe toți militarii... se resfiră întreg detașamentul și fiecare se ascunse, care încătrău, cum putea.

Trupul neînsuflețit al conducătorului l'au dus repede de acolo. A dispărut pe dată și călărimea.

O a doua detunătură de pușcă însă nu se mai auzi din pădure.

După mai multă vreme — după ce au dat cu socoteală, în urma liniștii complete, care domnea de iur împrejur și în urma tăcerii adânci, au trebuit să se retragă resculații în munți — a prins inimă o ceată de cerchezi și

a încercat să intre în pădure și să o străbată, perchiziționându-o.

Au găsit la tulpina unui stejar un singur cadavru, acela al unui rebel... Era un bărbat în vârstă de treizeci de ani, cu barba neagră, care-și legase o rană dela picior cu sdrăne.

Cerchezii s'au încredințat că rebelii au fugit în munți.

Dupăce a căzut Botev, s'a ascuns o parte a urmașilor săi în munți — patruzeci de oameni la număr — sub conducerea aceluia, care fusese rănit la picior, a eroicului Pera. Au răbăcit noaptea întregă prin tufisuri, pentru ca să coboare în sfârșit, obosiți, infomețați, de jumătate adormiți pe drum de nesomn, în pădurea dela Celopiac, unde au căzut resculații într'un adevărat somn al morții, fără ca să bage în seamă că le erau pe urmă dușmanii.

Un glonte cerchez omorase din întâmplare pe Pera. Nu s'a găsit altă victimă.

Dar când au străbătut în colibă cerchezii au mai găsit un trup neînsuflețit.

— „Un popă!... Un rebel!...” strigară mirati cerchezii.

Era un tânăr fără de barbă, cu capul străbătut de un glonte.

Era îmbrăcat într'o rasă călugărească, la poala hainei, dată la o parte, lăsa să se vadă hainele pline de sânge ale unui răsculat. De rana înegrită de pulbere se putea vedea că s'a sinucis tânărul, dupăce a împușcat mai întâi pe Geambalas.

*) Nota: comitadji se numesc din partea turcilor toți revoluționarii, cari vreau să scuture jugul turcesc.

e departe de a ne satisface: ea nu este o catedră pentru istoria Românilor cu cursuri în limba românească, cum am cerut-o, ci poartă titlul: istoria Europei sudestice cu limba de predare germană. Acela, care va scrie odată istoria genezei acestei catedre, va trebui să arate toate peripețiile și greutățile, prin care a trecut activitatea ei.

În împrejurările date numai caracterul hotărât al titularului numit acum ne dă garanța că el va ține cont de faptul, că catedra lui în forma de astăzi s'a înființat în urma cererii neamului românesc din Bucovina și că înainte de toate va fi ceea ce am cerut: *catedra pentru istoria Românilor*.

Dacă haina, în care a fost învaluită catedra aceasta, pentru a nu știrbi caracterul german al universității, nu ne poate mulțami, cu atâta cu mai mare satisfacție a fost primită de Români numirea dlui Nistor, care este unul din cei mai străduitori, integri și energici bărbați din generația cea tânără.

D. Dr. Iancu I. Nistor e fiul gospodaruului fruntaș Ioan Nistor din Vicovul de sus. S'a născut în 16 August 1876. A învățat mai întâi în școala primară din satul său natal, apoi în Rădăuți, unde a făcut și liceul; după terminarea acestuia a urmat cursuri din specialitatea: geografia și istoria la facultatea filosofică din Cernăuți. În timpul studiilor sale universitare a pășit întâiașdată în public ca președinte al soc. stud. „Junimea” din Cernăuți, conducându-o cu destoinicie și pricepere. Luând licența în istorie și geografie a fost mai întâi profesor suplinitor la liceul de stat din Cernăuți, trecând apoi ca profesor definitiv la liceul din Suceava, pentru a se întoarce apoi după scurt timp la Cernăuți, la școala reală, unde a fost aplicat ca profesor definitiv până la numirea din urmă.

Ca profesor secundar el totdeauna a știut să-și câștige simpatia elevilor prin o largă înțelegere a misiunii sale ca învățător al tineretului. Pentru el istoria nu constă numai din date moarte și războaie, precum se practică aceasta de mulți profesori din școala cea veche. Prin graiul său toate se prezentau în proporția însemnătății cuvenite, fiecare dată, fiecare nume capătă viață. Așa mulți din elevii lui, între ei și scriitorul acestor șire, recunosc și acum, că abia dela el au învățat a înțelege istoria.

După luarea licenței a început, să se ocupe mai intensiv cu istoria, și mai ales cu specialitatea sa: istoria Europei răsăritene, plecând

Impotriva obiceiului lor n'au tăiat de astădată, bași-buzucii capul celui resculat, pentru ca să-l poarte în semn de isbândă înfipt într'o prăjină... Moartea conducătorului lor n'a fost pentru dânșii vre-o învingere...

S'au mulțumit cu atât, că au dat foc colibei, în care au lăsat trupul mort. Fumega încă seara coliba, când au omorât două detașamente de turci treisprezece resculați, cari scoborâseră din munți, voind să treacă riul Ischer.

Îlita a murit de mult, copilul însă de jumătate mort a rămas însă în viață, e sănătos și om de omenie și se cheamă astăzi maiorul P.

De câte ori îi povestea bunica care a murit mai apoi, cele întâmplate mai sus, adăuga totdeauna, că n'ar fi crezut nici odată că însănătoșirea sa ca prin minune să fi fost pe urma rugăciunii pripite a călugărului aceluia cicălit și mănios, ci vedea în însănătoșirea aceasta mai mult o respălă pentru fapta ei bună, care, la adeică, n'a putut-o săvârși, dar pe care a vrut să o săvârșească din toată inima ei...

Pianuri excelente, pianine și harmoniu

cu prețuri ieftine se vând la

FARKASHÁZI și BIRO magazin de pian

BUDAPESTA, Váci-körút nr. 12.

Condițiuni favorabile de plătire. Schimburi de pian vechi
[E 369—20]

mai întâi la Viena, pentru a lucra acolo în seminarile vestite, mai ales a profesorului Iirecek. La începutul anului 1908 ia doctoratul în filosofie la universitatea din Viena. Urmează apoi cursuri la diferiți profesori în München, Berlin și apoi în București la profesorii D. Onciul, Bogdan și Iorga. În timpul acesta adună cu sârguință în arhivele orașelor, unde a stat, material pentru scrierile sale științifice. În anul 1911 apare prima sa lucrare mai întinsă „Die moldauischen Ansprüche auf Pokutien”, în care stabilește pe baza unui material bogat, însoțit de un aparat critic foarte minuțios pretenziunile Moldovei asupra Pocuției. Lucrarea aceasta îi stabilește faima, îl pune în rândul istoricilor de seamă. În anul următor apare un nou volum din pana sa: „Die auswärtigen Handelsbeziehungen der Moldau im XIV., XV. u. XVI. Jahrhundert”. Această lucrare, care tratează un domeniu până acum aproape cu totul neglijat în istoria noastră, îi deschide porțile universității din Viena. Pe baza ei și în urma unui concurs strălucit dl. Nistor e admis în anul 1911 de colegiul profesorilor ca docent privat pentru istoria Europei răsăritene. În același an Academia Română, apreciind după merit valoarea scrierilor sale, îl alege membru corespondent al ei și în sesiunea generală din anul acesta îi premiază opera amintită.

În semestrul de iarnă 1911/12 dl. Nistor își începe cursurile sale la universitatea din Viena. Membrii coloniei române din Viena, tineri și bătrâni, se adună în fiecare Sâmbătă, să-l asculte pe tânărul docent, care de pe catedra celei dintâi universități din Austria expunea în icoane luminoase „Istoria principatelor dunărene în secolul al XIV- și XV-lea”.

Acuma de curând au mai apărut două lucrări însemnate din pana dlui Nistor, ș. a.: „Das Moldauische Zollwesen im 15. und 16. Jahrhundert”, publicată în cea mai de seamă revistă din Germania (G. Schmoller's Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reiche) și „Handel und Wandel in der Moldau bis zum Ende des 16. Jahrhunderts”, editată de „Societatea pentru cultura și literatură română” în Bucovina. Pe lângă aceste lucrări mari dl. Nistor a mai scris un șir de articole interesante în revista „Junimea Literară” din Cernăuți, pe care o editează împreună cu dl. George Tojan.

Nu este aici locul cuvenit, nici ocaziunea potrivită, de a face o recenziune lucrărilor dlui Nistor. Critici competenți, ca dnii Iirecek, I. Bogdan, V. Pârvan ș. a. au relevat valoarea lor incontestabilă. O caracterizare conciză a lucrărilor dlui Nistor ne dă dl. V. Pârvan în recenziunea cărții: „Die moldauischen Ansprüche auf Pokutien” în următoarele cuvinte: „...excelentă informație, unită cu o judecată sănătoasă, cu o perspectivă remarcabilă, și mai ales cu o liniște obiectivă, care dă și însași formei sale literare o înfățișare aleasă și simpatică...”

Activitatea sa științifică, atât de rodnică, nu l-a împiedecat însă de a lua parte activă la mișcarea noastră culturală. Ca președinte al soc. stud. „Junimea” s'a remarcat prin zelul și munca sa. Pe timpul petrecerii sale în Suceava a fost un cassier model la soc. „Școala Română” și a condus cu multă pricepere ca director librăria acestei societăți, aducându-o în rândulială și făcând din ea un institut înfloritor.

În Cernăuți e acum unul din cei mai zeloși membri din comitetul „Societății pentru cultura și literatura română din Bucovina”, la care a reorganizat biblioteca bogată, rămasă colbăită și uitată în grija bibliotecarilor de dinainte, pregătindu-o pentru transformare într'o bibliotecă publică românească. La ori și ce acțiune culturală el totdeauna a fost între cei dintâi, care a ajutat cu fapta la realizare și ar fi făcut mult mai mult, dacă studiile sale nu l'ar fi reținut în străinătate, departe de vatra țării sale. Acuma stabilindu-se definitiv la Cernăuți și nefiind legat în acțiunile sale el va lucra din răspuțeri cu frații săi de același gând pentru înfăptuirea frumoaselor idei, ce le-a profesat în articolul „În pragul unei serbări culturale”.)

*) „Junimea Literară” an VIII, pg. 184.

*) „Junimea Literară”, an. IX., pg. 4 ș. u.

Ferindu-se de politica militantă, precis și corect în toate acțiunile sale, hotărât și foarte muncitor — aceste sunt însușirile, cari au caracterizat activitatea sa de până acum. Ele îl vor călăuzi și de acum înainte în starea cea nouă, unde i se deschide un teren vast de activitate, și cunoscută fiind firea lui nuncitoare, el nu se va opri la pedantismul unei catedre universitare.

Ca profesor pentru istoria Românilor el va trebui să-și țină lecțiunile sale pentru toți studenții români dela universitate, căci suntem ferm convinși, că lecțiunile sale nu vor fi ascultate numai de acei, cari studiază istoria ca specialitate, ci de toți studenții români, fără deosebire de facultate. Catedra aceasta este un bun comun al tuturor studenților români și drept în aceasta zace însemnătatea ei. În lumina trecutului nostru glorios el va putea arăta tinerilor universitari calea adevărului, pe care trebuie să pășească, pentru ca să ajungă membrii destoinici ai neamului nostru. Relevând exemplele mărețe, în care strămoșii noștri s'au jertit pentru menținerea pământului și neamului nostru, el va putea trezi în tinerii noștri spiritul de jertfă, învățându-i a subordina interesele meschine particulare și arătându-le că numai astfel formați vor putea să revendice ceea ce neamul nostru a pierdut până acum din neapăsarea noastră. La icoana acelor eroi, cari prin stărnicele și voința tare au însemnat cele mai frumoase pagini în istoria noastră, el ne va putea crește înainte de toate caracterele de cari neamul românesc din Bucovina nu prea are prisos!

Ca cercetător istoric dl. Nistor va explora trecutul istoric și cultural al Bucovinei, opunând minciunii străinilor, în loc de fraza goală de până acum, greutatea adevărului, care zace colbăit în arhivele și actele uitate. Dl. Nistor a făcut acum un frumos început în privința aceasta, publicând în Anuarul Școlii reale gr.-orientale din Cernăuți, din anul acesta, un studiu de mare însemnătate despre trecutul școlii din Bucovina: „Zur Geschichte des Schulwesens in der Bukowina”. Iar ca membru al neamului românesc din Bucovina el va promova cu statul și cu fapta toate acțiunile noastre culturale. Împrejurările în cari dl. Nistor inaugurează acum cariera sa universitară nu sunt tocmai favorabile. Știința și cultura sa vastă însă, dorul și puterea de muncă, energia și stărniceia sa îi vor netezi calea spinoasă, pe care îl însoțesc urările de bine ale neamului românesc din această țară!

(„Școala”)

Vasile Marcu.

Scrisoare din Londra.

Războiul. — Spicuri din presa engleză.

Londra, 21 Octombrie.

Am auzit noi și am citit de războaie, dar acest războiu îl avem sub ochi, și atinge direct neamul nostru. Nu mă gândesc la viitorul întunecat, la prospectul unor serioase complicații Europene; presupunând că România va sta de o parte, că războiul se va localiza, totuși terenul pe care vor bubui tunurile și va curge sângele, e un teren locuit bună parte și de Români. De urmărit pe hartă locurile încotro se îndreaptă și se grămădesc armatele, aproape în toate părțile veți da și de așezări, de comune românești. Unele din ele — retrase cum sunt pe munți, vor fi ferite de primejdii, dar altele vor avea de suferit. În deobște Români din Turcia vor fi greu încercați în tot cursul ostilităților. Și după războiu, ce va fi? Cum se vor alege lucrurile? E greu de spus. Azi e loc numai de speculații. Deocamdată e bine să lămurim numai chipul cum privesc cele patru state aliate elementul românesc. Se îngrijesc ele de reforme pentru toate naționalitățile cum au aerul de a profunde? În proiectul de reforme pe care l-au prezentat Porții, clausula din urmă sună astfel:

„Instituirea pe lângă marele vizirat a unui consiliu superior compus de creștini și musulmani în număr egal pentru a supraveghea aplicarea acestor reforme. Ambasadorii marilor puteri și *miniștrii celor patru state Balcanice* vor avea misiunea de a urmări funcționarea și lucrările acestui consiliu”.

Băgați de seamă: „miniștrii celor patru state Balcanice”, parcă numai ele ar fi interesate, parcă nici n'ar fi existând o națiune românească în Turcia. Comentând proiectul de reforme, corespondentul din Sofia al ziarului „Times” spune că guvernul român l-ar fi primit cu multă simpatie, afară numai de clauza pomenită, care — zice corespondentul, „e socotită ca impracticabilă, ci deadreptul lignitoare, și ascunde intențiile statelor față de elementul românesc. În aceeași ordine de idei, trebuie să amintim încă ceva. Dr. William Le Queux, autorul unei cărți asupra Orientului publică în „Daily Express” un interview ce l-ar fi avut cu regele Petru al Serbiei. Acum iată ce spune acest rege — cuvintele sunt pusé între semne de citație:

„Cât privește vilaetele Monastirului și Salonului, locuitorii sunt Sârbi, Bulgari, Greci și Mohamedani. E un fapt curios, și unul care nu cred să fi atras atenția Europei apusene, că până acum cinci ani nimenea nu vorbea de vre-un alt popor în Macedonia. Totuși, deodată, s'a făcut cunoscut Europei că mai este un popor, căci Cușo-Vlahii erau, pentru prima dată menționați, și formau un element proaspăt în mult încurcata greutate”.

Și regele continuă spunând că acest nou element, cum se exprimă Majestatea Sa: „această nouă problemă a fost introdusă în controversă” de către Germania pentru două motive. Ca să creze mai întâi încă un element conservativ — pe lângă Albanezi și Turci, în vederea menținerii Turcilor în Europa; și al doilea ca să deschidă un alt drum „fantaziei poporului Român”. Explicații nu adăugăm la aceste rânduri, deoarece chiar un cap încoronat poate uneori să spună intenționat neadevăruri, ori încă poate să nu aibă în cap multe cunoștințe, fie și de natură elementară. Le-am pomenit însă, într-un câruncă oarecare lumină în raporturile dintre statele aliate și Români. Firește aplaudăm din toată inima năzuința spre libertate, spre împlinirea marilor aspirații ale fiecărui popor balcanic, dar cerem deplin respect și pentru aspirațiile noastre. Punctul de vedere religios trebuie scos cu desăvârșire din chestie. Nu e un război dintre cruce și semilună, cum vrea să-l înfățișeze unii. În sânul statelor creștine, cari luptă azi unite, zac adânci dușmăni, interese contrarii, cari nu vor întârzia să izbucnească. De aceea și un ziar ca „Times” se întreabă într'un articol de fond:

„Câtă vreme vor sta ele împreună? Ele au propriile lor neînțelegeri interne, cari sunt profunde și poate tot așa de vitale ca și ura lor împreună față de Turci”.

Și apoi, din amândouă părțile, fie că unii poartă crucea ori alții semi-luna, acelaș Dumnezeu e chemat în ajutor — acelaș Dumnezeu, doar numele se deosebesc.

D. Larungu.

Turcia.

Ce a fost. — Ce va fi.

— Situația ei de ieri, de azi și de mâine. —

Omul bolnav este din nou pe masa de operație. Europa se întreabă cine îl va ridica și refrenul din Mascota ne revine, cu totul natural, pe buze.

Si on lui enlevé tant dichoses que ca
Quoi donc qui restera?

Sărmana Turcie! — astfel o cunoaște generația actuală; ea, nu are nici un raport, nici o legătură, cu ceea ce era acum un secol. Nici o țară nu a dat atâta de lucru, ca ea, geografilor. La fiecare ediție nouă a vreunui atlas, ei sunt

siliți să-i schimbe fruntariile. Istoria ciuntirilor sale nemapomenite este destul de curioasă.

În al XVIII veac, Turcia fu schilodită prin luarea Transilvaniei în folosul imperiului Austro-ungar, și a Crimei în folosul Rusiei. În 1812, tratatul din București îi luă Basarabia, care trebuia mai târziu să-i revină, între războiul din Crimeea și tratatul dela Berlin pentru a redeveni iarăși rusească. În 1826 delta dunăreană îi este luată de Rusia, prin tratatul dela Adrianopol. Cătră aceeaș epocă, Grecia se ridică împotriva dominațiunii otomane, și, amintirea din trecutul antic o ajută să obțină din partea Europei recunoașterea meatărnării sale. În timpul jumătății veacului ce trece, popoarele din Balcani recâștigă conștiința și încep să se guverneze prin ele înșile, totdeodată rămânând sub suzeranitatea sultanilor.

În 1878, după războiul româno-ruso-turc., Turcia suferi marea ciuntire consințită prin tratatul dela Berlin. România, Serbia și Muntenegru se declarară neatârinate; Bulgaria nu mai avu decât o slabă legătură de vasalitate; Rumelia fu așezată sub un regim special: Bosnia și Herțegovina fură puse sub administrația Austriei; Dobrogea fu dată României, care dădu Basarabia Rusiei; Muntenegru fu rotunjit; Creta așezată sub un regim special și Cipru cedat Angliei, drept recunoștință pentru serviciile sale.

Pe lângă acestea, o parte din Armenia fu cedată Rusiei victorioase.

In preajma luptei decisive turco-bulgare

Lupte sângeroase la Kirkkilise. — Sârbi în sandjac. — Asediarea muntelui Tarabos. — In preajma luptei navale greco-turce. — Atitudinea Europei. — Regele Carol și pacea italo-turcă. — Lupte crincene la granița sârbească. — Convenția turco-română. — Prelungirea triplei alianțe.

Arad, 24 Octomvrie.

Evenimentele nu vreau să ție pas cu fantazia înfierbântată a corespondenților de pe câmpul de război. Dacă generalii armatelor dușmane s'ar fi luat după corespondenți, astăzi de mult s'ar fi dat pretutindeni lupte decisive, așa însă abia suntem în preajma acestei „lupte a popoarelor”. Veștile cele mai contradictorii sunt înregistrate cu acurateță de presa mondială, așa că numai cu greu poți afla calea adevărului în acest labirint de... exagerări. Poate nici într'un război nu s'a mințit așa de mult ca acum. Ce gândiți? Cinci popoare, angajate în acest măcel nemilos, concurează în inventarea celor mai „mari” lupte, cari, după ce trec două, trei zile, se descopăr că au fost simple hărțuiri de avantposturi. Semnificativ pentru fantazia acestor popoare orientale, cari nu prea observă granița între realitate și închipuire, este faptul că fiecare popor „învinge”, făcând sute și mii de prizonieri. Ce noroc pe dânsele! Atâția învingători și nici un învins!

Atenția lumii laice și a celei militare este îndreptată astăzi asupra a patru orașe turcești mai însemnate, unde se vor da luptele decisive: Adrianopol, Salonic, Üsküb, Scutari. Spre Adrianopol se concentrează aproape toată puterea armatei bulgare împreună cu ajutoare sârbești, spre Salonic grăbesc Grecii, spre Üsküb merg Sârbi și Bulgarii, iar Scutari este bombardat de Muntenegrini. Înfrin-

Grecia, vizată în tratat, n'avu la rândul ei decât în 1881 o parte din Thesalia și Epirul. În acest an Turcia, suferă iarăși o ciuntire neisprăvită încă, a Egiptului, care cade sub protectoratul englez, care, însă plătește un tribut la Constantinopol. În 1885 Rumelia orientală se unește cu Bulgaria, devenind parte integrantă. Omul bolnav avu, apoi, câțiva ani de răgaz, în care timp nimeni nu tentă asupra domeniilor sale; însă, cei dintâi ani ai veacului nostru fură din nou fatali.

În 1908, Bulgaria proclamă neatârnamea sa, și Austria anexează Bosnia și Herțegovina pe cari le administra de 30 de ani. Anul 1912 nu se va încheia fără ca Tripolitania și Cirenaica să devină pământ italian; și este întrebarea, acum, chiar în cazul când diplomația ar parveni să stingă focul care acoperă Balcanii, dacă insulele din Arhipelag și Creta vor putea să redevină pământ otoman.

Unirea popoarelor din peninsula balcanică este un fapt nou în istorie și premergătoarea Confederațiunii balcanice, care nu va întârzia să dea naștere, pe lângă statele balcanice actuale, la o Macedonie și o Albanie. Nu va rămâne, atunci, turcilor, altă alternativă decât să retreacă Bosforul și să ajungă o putere asiatică. Nu au ajuns lucrurile aci: dar, după cum merg ele pentru succesorii marilor sultani de altă dată, această soluțiune nu mai este o utopie de nerealizat.

Dor...

gerea Turcilor în aceste patru puncte și căderea acestor orașe, va însemna de sigur și căderea Constantinopolului. Deocamdată la Adrianopol și Kirkkilise se desfășură coloanele de atac ale Bulgarilor și Sârbilor împotriva Turcilor. Pe mâne se așteaptă o mare luptă care nu poate fi însă decisivă, câtă vreme un oraș întărit cum e Adrianopolul nu poate cădea la primul atac. Turcii sunt măestri neîntrețuți în luptele de defensivă, după cum ne dovedește și apărarea Plevnei, care a fost întărită în pripă de către Osman Pașa. Pe urmă se știe că Bulgarii nu dispun de tunuri mari de asediu.

Sârbi au înregistrat un însemnat succes prin cucerirea Priștinei, iar Muntenegrinii au început să bombardeze cu mai multă energie fortul Tarabos și orașul Scutari, fără mult succes însă. Grecii par să fie mai norocoși, deoarece Turcii, concentrând puterilor lor mai însemnate la Adrianopol, nu le opun decât o rezistență foarte slabă. De altfel o eventuală victorie a Grecilor nu va avea mare importanță pentru încetarea ostilităților. Ei trebuie să se aștepte și la niște neplăcute surprinderi din partea flotei turcești care pleacă să bombardeze Atena.

Cum a căzut Plava în mâinile muntenegrenilor

Berlin. — Ziarul „Vossische Zeitung” anunță din Cetinje că muntenegrenii au atăcat Plava care a fost apărată eroic de tribul alba-

Ka 12:

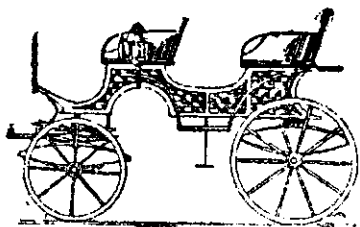
Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,

Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpăta obnibuse pentru 6 persoane, cară funebre, felurite căruțe »landaner« cu prețuri moderate.

pe Rugova. Două zile a durat lupta. Numai după ce Plava a fost incendiată albanezii s'au retras în munți. La lupta dela Plava au luat parte și femei și copii dintre cari mulți au fost răniți sau uciși. Muntenegrenii au avut 500 morți și răniți; albanezii 900 morți și răniți. Cu tot disprețul de moarte al muntenegrenilor Plava ar fi căzut în mâna lor dacă albanezii ar fi putut rămâne în năuntrul orașului incendiat.

Lupte crâncene la Kirkkilise.

Sofia. — La Kirkkilise și spre sudvest dela Kirkkilise decurg lupte foarte crâncene. 140 mii de Turci luptă contra a 120 mii de Bulgari. De ambele părți sunt foarte mulți morți și răniți. O telegramă din Sofia anunță că bulgarii ar fi cucerit un fort extern dela Kirkkilise.

Atitudinea lui Issa Boljetinatz.

Belgrad. — De nenumărate ori s'a anunțat din sursă sârbească că Issa Boljetinatz, șeful albanez ar fi trecut cu câteva mii de partizani în armata sârbească de sub conducerea generalului Zivcovići. Știri din izvor sigur desmint însă că Boljetinatz ar fi trecut de partea sârbilor. De fapt fruntașul albanez se ține încă în expectativă; nu s'a declarat până acum nici de partea sârbilor nici de a turcilor.

Lupta de lângă riul Tundza.

Constantinopol. — Oficial se comunică: Armata care operează pe șesul riului Marița, care a început ofensiva, spre nord dela riul Tundza a înălțat un puternic detașament bulgar. S'a început o luptă crâncenă, care durează și în acest moment.

Portul Cavarna distrus de flota turcă.

Constanța. — Știrile sosite în ultimul moment anunță autorităților românești că portul bulgăresc Cavarna de pe coasta Mării Negre a fost nimicit aproape în întregime de flota turcă. Magazile cu cereale și un mare număr de case au fost distruse până în temelii. Populația îngrozită s'a refugiat prin satele bulgărești de lângă frontiera noastră.

Știrea debarcării de noi trupe turce nu se confirmă.

Știre bulgară.

Sofia. — Agenția telegrafică bulgară comunică: Pe întreagă linia decurg lupte crâncene. În toate părțile am izgonit pe turci din pozițiile lor. Trupele dela Razlov înaintază spre sud. Ținutul Tamras este izolat de către teritorul turc. În fața Adrianopolului armata bulgară a ajuns la râul Arda. Turcii se retrag în dezordine.

Turcii au lăsat pe câmpul de luptă 100 morți și 160 de soldați turci au fost făcuți prizonieri. Pierderile bulgarilor sunt neînsemnate.

Trupele bulgare au ocupat câteva forturi în partea nordestică a Adrianopolului. După o luptă crâncenă turcii s'au retras în fortăreață, lăscând numeroși morți și răniți pe câmpul de luptă.

Un puternic detașament turc dintr'un fort dela Adrianopol a încercat un asalt asupra trupelor noastre, dar ai noștri i-a respins.

Bulgarii au ocupat orașul Malco-Tirnov. Prizonierii turci spun, că ofensiva energetică a bulgarilor a surprins pe turci, cari sunt demoralizați, rău alimentați și nedisciplinați.

Turcii continuă să incendieze localitățile dela Strumei. Localitățile Gorna-Sucița, Dol-Sucița, Meșcul, Vacanov, Kresna și alte localități mai mici au ars total.

Lupte crâncene la granița sârbească.

Constantinopol. — Lupte mari s'au dat la granița sârbă în spre Nokovce și Umurdja. Pierderile sunt mari de ambele părți. Fostul deputat albanez Safi în fruntea unui batalion de voluntari a plecat la granița sârbă.

Regele Carol și pacea italo-turcă.

Paris. — În timpul din urmă s'a descoperit că regele Carol al României a contribuit personal la încheierea păcii între Italia și Turcia. Regele Carol a intervenit la sultanul Mohamed V, iar acesta i-a mulțumit indeosebi pentru intervenția aceasta.

Un detașament de voluntari sârbi nimicit.

Belgrad. — Din cartierul general al armatei sârbe se anunță că armata principală, pusă sub comanda principelui moștenitor Alexandru, înaintază dela Ristovaț spre Uescub. Armata de sud sub comanda fostului ministru de războiu Zivcovići s'a ciocnit la trecerea graniței turce cu numeroase detașamente de albanezi. Pierderile sunt mari de ambele părți.

A treia armată sârbă, comandată de generalul Jancovići a ocupat Podulievo după o luptă înversunată.

Un detașament de voluntari sârbi, care treceuse în Sandjacul Novibazar, fiind atras de albanezi într'o cursă, a fost decimat. Sârbii au avut 100 morți și 100 grav răniți. Mulți voluntari sârbi au fost făcuți prizonieri.

Convenția turco-română.

Paris. — Se asigură, că convorbirile, cari le-a avut Luni Poincaré cu ambasadorii marilor puteri europene, s'au referit și la convenția turco-română, despre care s'a vorbit așa de mult anul trecut. În urma acestei convenții guvernul român ține trupele sale gata de luptă, fiind ori și când gata să intervie, în caz că Bulgarii ar căuta să schimbe statul quo. Din cauza aceasta a fost chemată sub arme prima rezervă. Germania, Franța, Anglia și Rusia au de gând să n'o lase pe Turcia să ajungă într'un pericol extrem.

Serbia și Bulgaria în lipsă de munițiuni?

Berlin. — Ziarul „Vossische Zeitung” află din Belgrad că acolo a sosit un inginer francez ca să sfătuiască cu ministrul de războiu în ce chip s'ar putea introduce 250 vagoane de arme și munițiuni. Și Bulgaria a fost surprinsă de iuteala cu care s'au desfășurat evenimentele, așa că armele moderne comandate în număr mare din Franța, n'au putut încă ajunge la destinație. Bulgaria nu dispune de munițiuni decât pentru două luni.

Planul de luptă al Bulgariei.

Starazagora. — Planul original al conducerii armatei bulgare era, să-și îndrepte partea covârșitoare a forțelor pe valea Mariței, peste Mustafa-Pașa, direct la Adrianopol, care avea să fie atacat și din laturi de două coloane ale armatei bulgare, una înaintând de către Iambol, alta dela sud, pe valea riului Ardata. Statul major al armatei bulgare a abandonat mai târziu acest plan strategic, după ce s'a convins că nu dispune de un număr îndestulitor de tunuri pentru a putea începe cu șanse de succes bombardarea Adrianopolului, excelent întărit și provăzut din belșug cu munițiuni. Cu 4 zile înainte de a fi declarat războiul, statul major a primit planul generalului Savov. În valea Mariței rămân numai două diviziuni și jumă-

tate, pe când grosul armatei înaintază la sud dela Starazagora spre Iambol. Atacul principal va fi îndreptat deci din direcțiunea aceasta, peste Kirkkilise. Cucerirea acesteia e țintă cea mai apropiată a Bulgarilor. Unul al doilea flanc al armatei bulgare va opera la sud-vest de orașul Adrianopol, pe valea râului Ardata. Înaintarea întâmpină multe greutăți din cauza lipsei căilor de comunicație, cari și câte sunt lasă foarte mult de dorit.

Sofia. — După știrile primite din cartierul general dela Starazagora, Turcii au concentrat în Adrianopol și împrejurime aproape la 300.000 de oameni. Statul major al armatei turcești, conformându-se planului original al Bulgarilor, și-a concentrat toată atențiunea asupra văii râului Marița, unde de altfel se află și terenul cel mai potrivit pentru operațiunile colosurilor armate.

Constantinopol. — Până acum s'au ciocnit numai avangardele ambelor armate. Ciocnirea hotărâtoare se așteaptă pe azi sau poate pe mâine. Rezultatul ei îl vom cunoaște abia Vineri, ori în caz că lupta va fi de durată mai lungă, chiar și mai târziu. Turcii recunosc în mod oficial mai multe pierderi pe câmpul vestit al teatrului de luptă, declară însă că la Ost au o situație excelentă față aceea a Bulgariei.

Lupta lângă Kalimance.

Constantinopol. — Trupele turcești de vest s'au ciocnit cu Bulgarii lângă Kalimance. Până în momentul când scriem aceste știri lupta durează încă. Așteptăm știri asupra rezultatului.

Impreunarea armatelor aliate.

Constantinopol. — Colaboratorul militar al ziarului Tanin crede că aliații în curând vor căuta să-și unească forțele. Primele atacuri ale armatelor unite vor fi îndreptate în contra orașelor Üsküb, Monastir și Salonic. Această presupunere o confirmă și împrejurarea că în timp ce armata de ost a Bulgarilor operează în jurul orașului Adrianopol, pe valea Mariței și pe la Mustafa-Pașa, armata de vest înaintază în marș forțat spre regiunile, unde se așteaptă în zilele apropiate începerea operațiunilor armatei sârbești. Tot în scopul unirei armatelor, un general sârb a plecat la Atena, pentru a prepara, în acord cu statul major al armatei grecești, atacul în contra orașului Salonic.

Acțiunea puterilor pentru pace.

Sofia. — La ambasada austro-ungară se declară că marile puteri continuă cu toată energia acțiunea începută în interesul păcii. Probabil că după prima bătălie decisivă, marile puteri vor pune capăt războiului.

Concentrarea turcilor la Adrianopol.

Constantinopol. — Următoarea informație autentică a fost primită de pe teatrul de război cu Bulgaria: Trupele turcești continuă să se retragă din regiunile de graniță ale vilaetului Adrianopol după ce dau foc satelor lăscate în urmă. Trupele s'au retras până aproape de Havaras, la 7 km. spre nord de Adrianopole. Sgomotul tunurilor se auzea ieri înainte de amiază dinspre Maraș. Se afirmă că 8000 de oameni din trupele turcești s'au retras noaptea trecută spre sud de Adrianopole spre Dimotika. O informație primită ieri spune că armata turcească de pe Struma s'a retras dela Dșunabata spre Demirhisar. Corpul 5 de armată înaintază spre nord est către Coceana. Corpul 6 de armată înaintază spre

(102-10)

INȘTIINȚARE.

Adac la cunoștința on. public din loc și provincie, că atelierul meu de

Rugând binevoitorul sprijin al on. public din loc și provincie, sunt

Cu distinsă stimă:

teritorie engleză pentru domni

Tóth Ferencz.

strada József Főherczeg nr. 2, l-am strămutat în strada József Főherczeg nr. 1. etajul I.

stip. O divizie înaintează spre Pehcevo și a sosit cum se afirmă până în dreptul satului Kalinovici. Trupele turcești se retrag din regiunea Timraș. Bulgarii au atacat Palanka.

Spre Scutari.

Londra. — Lui „Daily Express” i se comunică din Podgorița: Cartierul general muntegorean a fost mutat la Antivari.

Podgorița. — La muntele Tarabos s'a încins o nouă luptă. Turcii se află într'o situație critică, deoarece sunt impresurați din mai multe părți.

Evacuarea Elasonei.

Constantinopol. — Duminecă trupele turcești s'au retras din Elasona. Numeroase forțe grecești au debarcat la Caterina.

Londra — Lui „Daily Mail” i se comunică din Atena: 3 regimente de cavalerie greacă urmăresc pe Turci în drumul spre Serfidse.

Turcii vor să atace Atena?

Constantinopol. — Flota turcă face pregătiri ca peste 3 zile să meargă în Marea Egeică. Flota aceasta plănuieste să atace Atena.

Ziarele românești oprite în Bulgaria.

București. — Guvernul bulgar a detras de la poștal tuturor ziarelor românești, pe motiv, că știrile ziarelor românești agită foarte mult spiritele în Bulgaria.

Europa și războiul.

Paris. — Monitorul oficial de azi publică declarația de neutralitate a Franței privitoare la războiul balcanic.

Viena. — Din isvor competent ni se asigură, că declarația monarhiei privitoare la neutralitatea față de actualul război balcanic întârzie din cauza că Rusia și Austro-Ungaria n'au convenit încă asupra textului acestei declarații. Până în acest moment aceste două puteri au convenit numai chiar asupra unui singur punct: în chestia statului quo.

București. — România a luat o atitudine de expectativă față de evenimentele din Balcani, iar declarația în chestia neutralității sale privitoare la războiul balcanic o va face numai după ce se vor fi declarat și marile puteri.

Prelungirea triplei alianțe.

Berlin. — Cu privire la întâlnirea contelui Berchtold cu ministrul italian de externe ziarul „Lokalanzeiger” află din sursă bineinformată următoarele: Convenția triplei alianțe expiră la 8 Iunie 1914. La 8 Iulie 1913, cele trei puteri vor trebui să se decidă dacă trebuie sau nu să facă uz de dreptul lor în privința denunțării convenției sau dacă convenția trebuie prelungită introducându-se oarecare modificări. Probabil că convenția va fi modificată în ce privește interesele maritime. Dară până atunci mai sunt încă opt luni și chiar dacă cei doi miniștri de externe vor trata asupra prelungirii convenției hotărârile definitive se vor lua mai târziu. Pentru moment sunt mai de actualitate evenimentele din Balcani și e mai puțin probabil, că stabilirea unei înțelegeri între Austro-Ungaria și Italia cu privire la aceste evenimente va forma obiectul principal al conferințelor dintre cei doi miniștri.

Pisa. — Contele și contesa Berchtold, d. Di San Giuliano, principele Scalez, ambasadorii Avarna și Mérey au plecat la San Rossore unde au ajuns la 11.30. D. Berchtold a fost primit în audiență particulară de către regele căruia i-a

remis o scrisoare autografă din partea împăratului.

Regele a conferit dlui Berchtold colanul A-nunciadei. În acel timp regina a primit în audiență particulară pe contesa Berchtold. Suveranii au oferit în urmă un dejun oaspeților, la care au luat parte de asemenea și alte persoane și demnitari ai curții. După dejun suveranii împreună cu contele și contesa Berchtold s'au retras spre a conversa în salon; în urmă s'au înalțat în sală unde au ținut cerc. Suveranii s'au retras la orele 2 și jum. luând în mod cordial concediu de la contele și contesa Berchtold care împreună cu d. Di San Giuliano și alte persoane s'au întors la Pisa, unde cei doi miniștri au avut o întrevedere. La orele 7 jum. a avut loc un prinz oficial oferit de d. San Giuliano.

CRONICA ȘCOLARĂ

Convocare.

Venerabilul consistor rom. gr. or. din Oradea-mare sub Nrul 2010/1912 școl. a cassat alegerea funcționarilor și comitetului reuniunii învățătoresți, alegere care a avut loc la 8/21 August a. c. Din încredințarea Venerabilului Consistor, din nou convoc adunarea generală în Beiuș pe 22 Octomvrie (4 Noemvrie) a. c. în localitatea școlii noastre confesionale la orele 10 dimineața.

Obiectul: Restaurarea.

Vasile Sala,
președinte.

Reuniunea învățătorilor din arhidieceza gre-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș

convoacă adunarea generală la Blaj, pe 31 Octomvrie 1 Noemvrie 1912 pe lângă următorul program:

ȘEDINȚA I.

Ordinea de zi:

Joi în 31 Octomvrie:

1. La orele 6 și trei sferturi a. m. participare la serviciul divin în biserica catedrală. 2. La orele 9 a. m. deschiderea adunării generale. 3. Apelul nominal. 4. Raportul secretarului despre activitatea reuniunii în anul 1911/12. 5. „Învățământul continuativ” conferință de Ștefan Pop, profesor. 6. Raportul casarului. 7. Raportul bibliotecarului. 8. Raportul comitetului redacțional al organului reuniunii „Foaia Școlastică”. 9. Prezentarea propunerilor întrate la birou. 10. Examinarea comisiunilor: a) pentru examinarea raportului general; b) Pentru cenzurarea socotelilor anului 1911—12, și a proiectului de buget pe anul 1912—13; c) pentru examinarea raportului comitetului redacțional și al bibliotecarului.

ȘEDINȚA II.

Ordinea de zi:

La orele 3 d. a.

1. Raportul comitetului central în chestiunea „Orfelinatului”. 2. Discuție asupra temei: Cum să se propună limba română în școlile primare nedreptățite? 3. La orele 5 d. a. „Concert”, aranjat de elevii institutului pedagogic. 4. După concert dl Valer Suciu, profesor, va ține o conferință, însoțită de proiecțiuni luminoase cu schiopticonul.

ȘEDINȚA III.

Ordinea de zi:

Vineri în 1 Noemvrie la orele 8 a. m. 1. Chi-mia în școala priernară, conferință cu experimente de Alexandru Borza, prof. 2. Raportul

comisiunilor exmisse. 3. Fixarea tezelor pedagogice (§ 29. c.) 4. Desbaterea propunerilor. 5. Alegerea funcționarilor Reuniunii pe un period de trei ani. 6. Inchiderea adunării. Balázs-falva—Blaj, din ședința biroului central al Reuniunii, ținută la 28 Septemvrie 1912. — Ioan F. Negruțiu, președinte. Petru Ungurean, secretar.

INFORMAȚIUNI

Arad, 24 Octomvrie 1912.

Cel cari pleacă la moarte.

Am avut prilejul să văd mai multe rînduri, oameni cari plecau la războiu și să citesc în figura lor ce impresie lasă fioul morții care plana asupra lor.

Deunăzi pe calea Victoriei, staționa un grup de bulgari tineri, cari veniseră să-și schimbe moneda, mai înainte de a se reîntoarce în patria care îi așteaptă nerăbdătoare pentru a-i arunca pe altarul revendicărilor ei naționale. I-am privit cu atenție: nu erau nici veseli, dar nu erau nici triști. Piri închise și concentrate, în simplitatea lor de suflet, aș putea spune în primitivitatea lor, aveau sentimentul gravității lor, care se traducea prin fixitatea de foc a privirilor, prin zimbete și gesturi nervoase. Erau cei cari plecau la moarte, și plecau serios, cu gândul obscur că lucrurile ce se desfășurau sub privirile lor, le vedeau pentru cea din urmă oră. Am mai văzut și pe alții plecând la război, dar plecau cu o altă mișcare și înfățișare, fiindcă erau fiii unei națiuni mai cuple, mai vibratoare și mai expansive.

Vara aceasta, venind de la Florența la Veneția, trenul nostru s'a încrucișat cu un tren plin de soldați cari porniseră spre Tripolis. Trenul s'a oprit o clipă, și m'am uitat să văd ce mișcări și ce cute se brăzdează pe figurile celor cari pleacă la moarte. Din toate vagonetele răsunau cântece patriotice, marsuri de război, cuvinte de îmbărbătare, pe ferestrele larg deschise se revărsa o veselie intensă, o bucurie nervoasă, ca un torent luminos care lua în valurile lui și pe acei cari se simțeau legați de viață printr'o iubire ori datorie, și pe cei cari ar fi pregetat sub imperiul teamii.

Mi-a rămas și acum în minte o figură roșcovană, care suridea la o fereastră a vagonului, cu două șiruri mari de dinți albi, cu ochii vii și albaștri, pe care dintr'o mână agita drapelul italian. Era atâta tinerețe și exuberanță în acea figură durdulie, arsă de soare meridional, atâta voiciume și veselie, încât simțeam o jenă dureroasă, gândind că toată această energie și viață naivă e destinată morții, spre care merge cu pași atât de siguri și grăbiți.

Dar, trenul militar s'a pierdut în depărtare, ultimele accente ale marsului s'au stins... ce-or face acei ochi mari și albaștri cari suridea atât de copilăresc în megia luminei italiene? Poate mâna aceea viguroasă, ce agita atât de febril drapelul italian, s'a înleștat într'o sforțare supremă, de-anururi pe simbolul patriei?

D. Karnabatt.

Dr. T. Mihali în audiență la M. Sa Regele Carol. Președintele clubului național român dl Dr. Teodor Mihali trecând prin România a fost primit în audiență de M. S. Regele Carol în castelul Peleş. Majestatele Lor, Regele și Regina au binevoit să-i reție pe dl și dna Mihali la dejun.

Un concert românesc în Viena. Miercuri seara dl Silviu Florescu, un violinist care se bucură de o reputație bine stabilită în cercurile muzicale din Viena, a dat în Viena un concert foarte reușit în fața unui numeros public românesc și străin, care l-a răsplătit pe artistul nostru cu numeroase și binemeritate aplauze. D-nei Florescu, o distinsă pianistă, i s'au oferit buchete de flori.

Margit-Viora { CRÈME.
POUDRE.
SĂPUN.

Nestri asioase, depărtează de pa față pistruii și totfelul de necurătenie. — Prețul 1 cor. 60 fil.

De vânzare numai la: **BRAUN ERNO** farmacie la „Sfta TREIME”, Timișoara-Iosefin str. Bem 71

In contra tăciunelui de grâu.

Cel mai bun mijloc

O dosă 40 fl., care ajunge la 100 klg. grâu.

Praf pentru porci,

care promovează îngrășarea

1 cutie **70 fl.**
1/2 Klg. **1 cor. 50 "**
1 " **2 "** **50 "**

Semne bune la Budapesta. Aflăm că în mijlocul tinerimii noastre universitare din Budapesta a început să se arate un îmbucurător interes pentru îmbrățișarea sporturilor. Mai mulți tineri inimoși fac o laudabilă propagandă și sânt speranțe, că cel mult până la primăvară se va înființa un club athletic al universitarilor români, dându-se astfel o mai intensă cultivare și sportului, acestui ram atât de neglijat al unei conștiințe educației naționale. D-nul Victor Vlad, colaboratorul rubricii noastre sportive, va citi în 27 Octombrie n., la societatea „Petru Maior” o conferință cu titlul Sportul modern, în care va indica ce este de făcut. Avem promisiunea să publicăm și noi această conferință a d-lui Vlad, care este un convins propagandist al sportului. Să auzim de bine.

Turneul tenorului I. Rădulescu. Apreciatul nostru artist tenorul Ionel Rădulescu va concerta în următoarele centre românești: în 26 Octombrie n. în Brad; în 27 Oct. n. în Turda; în 29 Oct. n. în Abrud, iar în 31 Oct. n. Brad.

Părintele protopop Cornel Lazar din Halmagiu. Adușese știrea, că părintele protopop C. Lazar din Halmagiu a îndemnat pe subalternii săi să ier parte la tîmbălău, ce s'a aranjat acolo cu prilejul instalării noului subprefect Edeș Elemér. Spuneam cu indignare și aceea, că domnul protopop la banchet a rostit și o cuvîntare unghurească în numele bisericii sale. Acum domnul protopop ne trimite o lungă întîmpinare, în care recunoaște că a luat parte la acel tîmbălău, dar despre discursul său unghurese „în numele bisericii” nu amintește nimic. În același timp însă amicul d-lui protopop, venerabilul părinte I. Seracu din Fiuș ne asigură, că discursul unghurese „în numele bisericii” a fost rostit, dar că protopopul în acel discurs a rămas numai în cadrele simplei curtuazii de ocazie. Ambele acestea întîmpinări sunt scrise într'o limbă românească atât de imposibilă, încât ni-ar fi rușine să le reproducem neschimbate. Se vede că venerabilii părinți Lazar și Seracu se îndeletnicesc mai mult cu limba unghurească, decât cu cea românească.

Părintele protopop C. Lazar ne cere imperativ publicarea întîmpinării sale, căci în cazul contrar dsa va face „Românului” „o propagandă, de care nu se va bucura”. Pe noi însă nici măgulelele nu ne îmbată, nici amenințările nu ne sperie. Noi însă mergem înainte pe calea propovăduirii adevărului și chiar de nu s'ar mai abona „Românul” în întreg protopopiatul d-lui protopop C. Lazar, noi nu putem admite, ca un protopop român, preot și învățător român să aducă temeneli unui subprefect, care reprezintă politica actualului guvern, dusman de moarte al neamului nostru românesc. Noi nu putem admite, ca un protopop român să facă politica în scopul ca să-și recâștige congrua pierdută tot în urma întervenirii unui subprefect de principile politice ale d-lui Edeș Elemér. Afară de cazul, că părintele protopop C. Lazar voiește să facă politica trădătorului călugăr dela Orade. În cazul acesta, bine înțeles, părintele protopop C. Lazar nici nu are nevoie de „Românul”, ci va abona „Aradi Közlöny” ori „Arad és Vidéke”.

Reprezentății cinematice românești în Budapesta. Sporadic se putea afla ici-colea câte un film românesc la cinematografele din Budapesta, dar mai mult pe noroc le puteai afla. Având aceasta în vedere conducerea societății „Petru Maior” se năzuiește a ajunge la înțelegere cu una din cinematografe ca aceasta să adune filmele reprezentabile românești și atunci când vor cade de acord se va putea aranja câte o reprezentare cinematică românească. Bineînțeles că această nimerită și realizabilă idee va avea o practicabilitate evidentă și va putea aduce la un loc colonia română din Budapesta cu studențimea universitară: o dorință veche

a tinerimii careia până acum i-a lipsit tocmai platforma practicabilității. Reprezentațiile acestora le va aduce la cunoștință publicului românesc respectivul cinematografi la rubrica de anunțuri plătite ziarelor noastre.

Lumina electrică pe timpul faraonilor? — Profesorul Cady din Oxford, în urma unor minuțioase studii și cercetări — a ajuns la concluzia, că vechii Egipteni, încă pe timpul faraonilor, cunoșteau și aplicau puterea electricității. Ca o dovadă a acestei păreri, numitul profesor aduce criptele vechilor egipteni despre cari spune că sunt împodobite cu sculpturi și picturi atât de strălucite, încât executarea acestora, la adâncimea considerabilă în care se află sub pămînt, ar fi fost imposibilă fără de o iluminare foarte puternică. Presupunerea că s'ar fi folosit de torțe, prof. Cady nu o conde în urma faptului, că culorile picturilor sunt atât de vii și de curate, încât la fumul torțelor ar fi fost absolut eschisă executarea lor. Afară de aceea, pe pereți nu se cunoșteau nici cea mai mică urmă de funingine, ceea ce ar trebui necondiționat să se vadă, luând în considerare că lucrările pentru executarea acelor opere artistice au durat ani de zile.

A trebuit prin urmare să folosească lumina electrică. Aceasta e dovada, cu care prof. Cady cearcă să arate, că vechii egipteni cunoșteau puterea electricității.

Sărmanul martir. Eram înaintea clinicii oficioase de secționare din Budapesta: venisem văzând o mulțime considerabilă de oameni piștriți. În strada aceasta e obiceiul lumea să vadă venind căruțul moros, sinistru, care aduce corpurile fără viață a acelor cari au căzut jertfă accidentelor mortale. În grabă întrebăm pe ampoliatul uniformat ce stă despotice în poartă: ce e aici?

— Ce să fie? Iată un stărv lei în căruț.

Un băiat dela școală ne spune că în căruțul mortal este corpul oribil mutilat al aviatorului Takács. Ne aude și ampoliatul, iar când întoarcem privirea întrebătorii către dănsul, ne strigă:

— Apoi ce! Un aviator nu poate fi stărv (dög). Se întoarc pe un căleț și pleacă în interiorul clinicii fără să ne mai explice vorbele sale. Plecăm de aici și noi: pe drum constatăm apoi devastările grozave a mentalității jidovești ce a estirpat deja în cea mai mare parte a locuitorilor din Pesta orice sentiment de iubire, de speranță, de credință.

Revolta deținuților din închisoarea Monastir. Mai mulți deținuți din închisoarea din Monastir au cercat să evadeze tăbărînd cu bastoane și pietre asupra jandarmilor; aceștia au trebuit să facă uz de arme, 18 deținuți au fost uciși sau răniți.

Pentru un câine. La întoarcerea din vacanță un comerciant parisian și-a adus un câine. Tânăr și fără experiență, câinele se speria de orice. Mai cu seamă automobilele, cu uruitul și goarurile lor, îl desperau până într'atât că se pornea pe lătrat și urlat. Și cum automobilele trec toată ziua și toată noaptea, vociferările animalului durau 24 ore pe zi... Proprietăreasa casei primește un avertisment dela ceilalți chiriași, că se vor muta dacă sgomotul nu încețază. Proprietarul îl dă în judecată pe comerciant, cerînd expulzarea din imobil.

— Câinele meu e tânăr, se plînge pârătul la judecată; n'a fost obișnuit cu sgomotul Parisului. Acum începe să se dedea cu el. Dați-mi un termen de 8 zile, până când cred că nu va mai reclama nimeni.

Dar la noua înfățișare s'a făcut dovada că câinele latră și mai tare — și stăpînul său a fost expulzat din casă.

Să v'aduceți altceva de pe la băi.

x **Crema pentru față**, pudre, săpunuri, parfumerii etc. de vânzare — mare asortiment — la drogheria și parfumeria **Török Andor és Társa, Arad (Fötér).**

Ultima oră

O înfrângere groznică a sârbilor la Cumanovo.

Viena. — La orele 9 și 15 m. corespondenții noștri ne telefoniază următoarea știre senzațională:

Telegrame sosite din Paris și Constantinopol anunță că la Cumanovo a avut loc azi o luptă foarte crâncenă între 4 divizii sârbești și numeroase forțe turcești. Comandantul trupelor turcești ZEKKI-PAȘA, un strategian foarte iscusit, a lăsat pe sârbi să se apropie foarte mult de raza fortăreței. Deodată trupele turcești au năvălit asupra trupelor sârbești. S'a început un măcel îngrozitor. Sârbii au suferit pierderi colosale. Câmpul de luptă e acoperit cu cadavre. În sfârșit trupele sârbești s'au retras în desordine completă. Turcii au luat pradă mai multe tunuri și munițiuni.

Sârbii voiau adecă să ocupe Cumanovo pentruca mai ușor să se poată uni cu trupele bulgare cari vor opera la Adrianopol.

În Viena știrea despre această înfrângere groznică a pricinuit foarte mare senzație.

Lupta dela Serfidse.

Atena. — Trupele grecești au ocupat Serfidse și astfel au tăiat linia de retragere a turcilor. Înainte de a părăsi orașul turcii au măcelărit 70 de greci, între cari și 1 preot.

Dela cartierul bulgar.

Stara-Zagora. — Din sursă sigură primim știrea, că ministrul marinei turcești se află în fortăreața dela Kirk-kilise. Lupta decurge aici cu multă inversunare. Rezultatul nu se știe încă. Se crede, că Adrianopolul este pierdut pentru turci.

Ieri au sosit la Stara-Zagora 100 prizonieri pomak (bulgari mohamedani), Turcii le dădușeră arme să lupte alături de ei, aceștia însă după luptă s'au predat. Ei au fost internați în cazarma dela Zagora.

În curînd regele Ferdinand va lansa un manifest către populația mohamedană, în care o va asigura despre bunăvoința regelui și despre siguranța lor personală.

Contra Austro-Ungariei.

Roma. — Bissolati, candidatul socialistilor la președinția cabinetului italian, scrie în „Messagero” un articol meuit să provoace senzație în întreaga lume diplomatică. El accentuiază, că marile puteri numai cu o singură condiție vor putea cădea de acord cu monarhia austro-ungară, — și anume, dacă aceasta va renunța definitiv la gândul de a ocupa sandjacul, cel mai firesc drum comercial al Serbiei și Muntenegrului la marea Egeică. Bissolati mai spune, că nu e decât just și chiar necesar să i-se dea Albaniei totala independență și în sfârșit admoniază guvernul italian și imperiul german ca să amâne reînnoirea alianței până în momentul, când situația și viitorul popoarelor și a țărilor din Balcani vor fi deplin asigurate.

Luptele dela Kirk -kilise și Adrianopol.

Constantinopol. (Oficial). — Luptele între Kirkkilise și Adrianopol sunt foarte sângeroase. După știri sosite la ministerul de război pierderile ambelor părți sunt colosale. Numărul răniților sosiți la Constantinopol e atât de mare, încât spitalele militare și civile (orășenești) nu i-a putut încapa pe toți. Autoritățile au ordonat evacuarea universității, care a fost prefăcută în spital.

MANDAT.

Aeulua care eu prilejul cumpărării nou-tăților de toamnă și iarnă prezintă acest eupon, i-se va acorda 5% rabat din prețurile noastre solide fixate.

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Andrassy nr.20

se capătă la

CI 132-100

— palatul Fischer Eliz —

Dantele, cordele, catifele, decoruri pentru haine, mă-tăsuri, ciorapi, mănuși și orice accesorii de croitorie

SPORT.

Un eveniment. În viața sportivă românească acum în mijlocul tendințelor sânguinoase de infiripare avem de înregistrat un eveniment de mare valoare. La Iași se înființează prima revistă sportivă română „*Viața sportivă*” având menirea să alimenteze toate acele poruri care tind a pune în picioare la noi o viață sportivă, originală, independentă și desăvârșită. Este și acest fapt un document plausibil pe lângă aserțiunile tuturor bărbaților competenți în această materie, cari constată azi într'un glas că chestiunea sportivă pretinde să-și facă intrarea în viața noastră. Deodată apar la cunoștința publicului românesc astfel de fenomene, — într'un singur timp și în toate ținuturile locuite de românii — cari arată pe seama viitorului verosimilitatea unei vieți sportive la un nivel atât de înalt ca și a popoarelor occidentale. „*Vieții sportive*” îi dorim să aibă puterea a conduce această mișcare nobilă. Succesul este evident.

12.46 m. Aceasta este distanța ajunsă de Teofil Morariu în aruncat de plumb la concursul de acum Daninecă. Abia cu o săptămână mai înainte aruncase încă 11.75 m. și în decurs de o săptămână aruncă cu 71 cm. mai bine. În acest plin progres putem aștepta rezultate de peste 13 metri încă în sezonul de toamnă. E interesant a ști ce frică a produs rezultatul de mai sus în sârbul Ioanovici, care de mult face atletică și este unul dintre cei mai buni din întreaga țară. Când juriul a enunțat distanța de mai sus, campionul sârb și-a încordat toată puterea și cu un arc clasic în plin avânt aruncă 13.03 m. ceea ce înseamnă o surpriză și pentru sârbul Ioanovici, deoarece atâta nu aruncase încă nici odată. De altcund și rezultatul lui Morariu cu distanța de 12.46 înseamnă un record personal. Caracteristic este numai procedeul preseii de aici din Budapesta care se scapă trecând cu vederea aceste două rezultate ajunse de doi atletici de altă naționalitate înaintea atleticienilor unguri. Pe Morariu consecvent îl scriu Mozár (?). De altcund acest vrednic ficiu abia își sparge capul cu invidioasa persecuție a acestora. Duminecă a mai câștigat premiul al doilea din aruncat cu lance și alt premiu la salt în înălțime.

Un splendid succes. Eva a câștigat marele criteriu: Premiul Austriei, cursa de 1300 m. la meetingul alergărilor de cai din Viena în valoare de 100.000 coroane. Aceasta învingere încă neajunsă poate aduce satisfacția dorită pasionatului sportsman român, dlui *George Negroponte*, care a crescut și a trenat această iapă de clasă atât de înaltă. Cu o statură de adevărată plasticitate jucându-și în vânt coama galbină ca aurul a bătut ușor încă 12 cai de rasă, între cari erau reprezentate soiurile crescute în Ungaria, Austria și Rusia. Deși Eva a fost acum în culorile cavalerului Mautner totuși, toată lumea sportivă și-a îndreptat gândul către nobilul sportsman din România, a cărui merit principal este că a dat sportului o unitate de primisimă valoare.

50.000 de privitori a avut măsurarea dintre echipele engleze Aston Willa și Sheffield United, aducând un venit curat de 55.000 coroane din biletele de intrare. Câtă însuflețire au oamenii aceștia?

— „*Românul*” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gura căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

PAGINI RASLEȚE.

Hrănirea.

Dezmierdările mesei este una din preocupările de competență a oamenilor și mai ales acelor — majoritatea, — cari trăiesc ca să mănânce și nu mănâncă ca să trăiască. A mânca pentru plăcerea de a mânca, este grija cea mare a omenei și nu o hrănire chibzuită, pentru păstrarea sănătății.

Chibzul de a se nutri, cum și ce trebuie să mănânce ca să-și mulțumească alecruirea-i firească, nu-l muncă pe omul care-și găsește rațiunea de a fi într'o masă îmbelșugată. Doar când se îmbolnăvește. Prea târziu, nu odată, ne mai fiind nici o îndreptare cu puțință, pentru omul care-și prăbușise sănătatea printr'o hrănire neșocotită și traiu nefiresc.

O hrană chibzuită e atât de trebuincioasă sănătății ca și aerul și lumina. Este deci o chestie cu mult mai însemnată și — cu mult mai complicată decât pare, căci altfel trebuie să se nutrească copiii, altfel un intelectual, sau un om care muncă din greu, altfel un ins sărac de sânge, (anemie), altfel unul aproape de bătrânețe, care vine cu un alaiu întreg de suferințe.

Scopul hrănirii fiind întreținerea vieții, ar trebui adaptată firii, temperamentului și felului de traiu al omului. Prin hrană înlocuindu-se vloga cheltuită prin lucrarea lăuntrică a trupului omeneș, cantitatea și felul materiei de înlocuit e în strânsă legătură cu scopul ce trebuie să atingă: puterea de împotrivi a corpului. Hrănirea atunci e desăvârșită dacă sorbim o cantitate de nutriment egală cantității materiei eliminate.

Ce anume cantități îi trebuie unui om, ca să fie sănătos, e foarte greu de stabilit, deși s'au încercat nui medici și economiști s'o facă, deoarece porția de hrană trebuincioasă, variază după felul de traiu al inșilor, după felurile condiții de muncă, de înțelepciune, după climă și anotimpuri, după vârstă, sex, temperament etc... Este deci o știință întreagă pe care omul o poate pătrunde numai prin multă răbdare.

Pentru lămurirea acelor puțini cari se interesează de această chestie, sunt câteva principii bine stabilite. Așa, un om care trăiește în trândăvie n'are nevoie de o hrană atât de azotoasă, ca unul care îndură oboseală mari sau ca un intelectual. Unui lămuritor care săvârșește o muncă musculară îi trebuie mai multă hrană — și bogată în elemente hidrocarbonate — decât unui filfison: haterpeduri.*).

Copilul care-și formează țesătura muschilor are nevoie de grăsime și de azot, un bătrân la care asimilarea începe a se micșora, are trebuință de mâncare întăritoare. — azotoasă, — dar puțină.

În decolțe, omul ar trebui să trăiască simplu, să mănânce bine, dar nu mult; să sorbă principii hrănitoare cât de multe dar în volum mic. Aceasta-i mijlocul cel mai bun, pentru a nu obosea stomacul. A mânca încet și a mesteca bine mâncarea, este încă una din condițiile sănătății. Dar trebuie și bine fierte, bine pregătite bucatele ca să fie ușor de mistuit. Alcoolul și mirodeniile trebuie evitate ca vătămătoare sănătății.

Lezinea să fie regim simplu dar variat. Porția bună-i: carnea puțină cu legume multe. Nici ne vine în ajutor admirabil, natura prevăzătoare, care produce la fiecare anotimp aceea ce cere corpul omeneș pentru a se nutri cum trebuie și pentru a se împotrivi schimbărilor atmosferice: primăvara legume ușoare, răcoritoare, vara fructe, iarna feculentele care întrețin căldura trebuincioasă.

Hrana prea azotată e primejdioasă — pro-

*) ghigherli.

duce îngrășare, podagra, artritism, diabet. — cea puțin azotată pricinăște anemia.

Înteleptul drum mijlociu, — cel mai greu de găsit în toate, — trebuie urmat și în privința hranei. Pentru a nimeri mai lesne acest drum s'au înființat pretutindenea școli de gospodărie. Cu aceasta s'a recunoscut nu numai însemnătatea artei culinare ei și a hrănirii. Se face lumină și în acest domeniu uitat de lume. Omul va eși încurând poate din negura rătăcirilor, înarmându-se cu cunoștințele trebuitoare sănătății și puterilor ei vitale.

Știința în mersul ei triumfal descoperind schimbările care se produc în corpul omului prin compoziția, descompunerea, prefacerea nutrimentului cercetează hrănirea-i asupra vieții, valoarea și conținutul chimic spre a-i hotări întrebuințarea chibzuită și sănătoasă.

Dehul științific, marele dușman al instinctelor, — puterea ce distruge încolțirile nefirești, — va șterge noaptea din creeri, micșorând suferințele, sporind puterile prin îndrumarea omenei spre calea chibzuinții. Numai printr'o nutriție potrivită va câștiga omul mai multă vlagă, destoinicie și viață mai lungă.

Neli Cornea.

Bibliografie.

La Librăria Tribuna se află de vânzare:

M. Sadoveanu, Bordeenii și alte povestiri Cor. 2.—

Ion Pillat, Visări păgâne, Poezii 1910—1912 Cor. 170.

Carmen Saeculare 1862—1912, Societatea Academică „Petru Maior” Cor. 1.50.

Gheorghe Barițiu, Studii și articole cu o prefață de Dr. Ioan Lupas a Cor. 1.50.

Institutul pedagogic gr. or. rom. din Arad, de Dr. Teodor Botiș și Dr. Avram Sădeanu profesori a Cor. 2.—

POȘTA REDACȚIEI.

Correspondent, Năsăud. Reușești să ne dai un inteligent și reușit portret, pe care însă trebuie să-l păstrăm pentru alte ocazii. Mulțumiri.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Gheorghe Mașa, B. Comlos. Am primit 14 cor. abonament până la 30 Septembrie 1912.

Mihai Miercia, Reșița. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului 1912.

Gheorghe Milovan, Braș. Am primit 24 cor. în abonament pe 1912. Mai aveți de solvit 4. cor. pe 1912.

A V I Z !

Avizăm abonații noștri că expediția ziarului „*Românul*” am transformat-o și în viitor ioaia se va trimite după sistemul nou folosit și la folie mari din Budapesta și străinătate.

Deoarece aceasta transformare a reclamat o muncă uriașă și credem că s'au strecurat și unele greșeli la adrese, rugăm abonații cari nu primesc ziarul, sau primesc greșit să binevoiască a ne aviza despre aceasta ca să putem îndrepta momentan greșala comunicându-ne totodată și adresa completă la care trebuie să se expedize ziarul.

Adm. ziarului „*Românul*”.

Redactor responsabil: **Constantin Savu**.

Nou institut de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi.

Aduc la cunoștința on. public, că am deschis

un institut modern de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi în ARAD, colțul străzii Weitzer János.

Institutul: str. Magyar nr. 26. Institutul de primire: str. Weitzer János (vis-à-vis de poșta centrală).

Roagă binevoitorul sprijin, proprietarul:

Knapp Sándor.

[Ka 429—56]

Un candidat de avocat

cu practică află aplicare cu 1 Nov. a. e. în cancelaria subscribului

(O 472-12)

Dr. Ion P. Olteanu,
adv. Magyarlâpos.

Înștiințare.

Aduc la cunoștința on. public din Arad și provincie, că am deschis în ARAD, str. Luther Márton nr. 1, o spălătorie de albituri și curățătorie chimică. Lucru prompt și mulțumitor. Roagă binevoitorul sprijin:

(Sa 501-10) Szálas József, curățitori

Caut un scriitor

cu practică bună în cancelaria mea pe lângă condițiuni favorabile. Postul e a se ocupa în 1 Novembre. Cari știu scrie cu mașina sunt preferiți; A se adresa direct Dlui

(Be 498-6)

Dr. Lucian Georgevici,
advocat,
Temesrékás.

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Pichler Sándor, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.

(Pi 307-100)

Cucuruz nou,

calitate bună, 100 măști metrice ab gara Kevedobra, de liferat, în Decemvrie 1160 cor. pro Ianuarie Februarie anul viitor 1250 pro Aprilie 1300 cor.

Cine vrea să se aprovizioneze cu porumb să-mi scrie, anticipând prețul de mai sus. Dispun și de grâu, calitate bună.

(Lu 499-1)

George Lungu,
paroh
Kevedobra, (Torontál m)

(Be 118-280)

Gustați

Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru“.

S'a deschis

hală de vânzare de cartofi de Nyiregyháza.

Cartofi vertabili de Nyiregyháza de vânzare exclusiv la

SPIELMANN ALBERT, Arad

str. Karolina, nr. 5. (în curte spre dreapta)

Vânzare în mic și mare, prețuri foarte ieftine.

Voți să cumpărați haine și pardesiuri ieftine?

Unde, atunci să cerceți magazinul de haine pentru bărbați, băieți și copii a lui

MOSKOVITZ IZIDOR

strada Asztalos Sándor nr. 10.

(VIS-À-VIS DE FARMACIA RING),

unde se află mare asortiment de haine elegante. Serviciu conștiințios. Prețuri ieftine. (Mo 495-5)

WEISZ

RÓZA

salon de pălării pentru dame,
Arad, str. Deák Ferenc 2.

Am onoare a aduce la cunoștința on. dame, că m'am rein-tors din călătoria mea făcută la Viena, de unde mi-am asortat salonul cu cele mai noi

modeluri de pălării pentru dame, — velour și plisă.

Pălării de doliu și transformări se execută în 24 ore.
(Ve 408-10)

Cea mai ieftină sursă de cumpărat!!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public din Arad și provincie, că în atelierul propriu țin cele mai moderne pentru bărbați, — femei și copii. **ghete** Principiul meu este: ghetele din magazinul să fie pregătite din materialul cel mai bun. Ghetele de fabrică nu țin deloc în depozit. Execuție după măsură, cu prețuri ieftine. La comenzi din provincie e suficient a se trimite desemnul piciorului. Rog on. public să se convingă despre execuția elegantă, durabilitatea și ieftinătatea ghetelor executate în atelierul meu.

Roagă binevoitorul sprijin:

Gara Miklós atelier de ghetes pentru domni și femei
ARAD, strada Hunyadi nr. 3.

Iohann Gensthaler

giuvaergiu și clasorniear

în Orăștie Szászváros.
Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argint și ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Se fac orice reparaturi de juvaere și ceasornice de aur, repede, precis și ieftin. Serviciu conștiințios. G 134-52

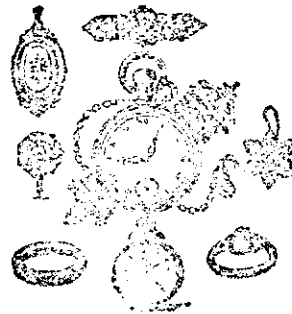
Gratis

nu, dar pentru prețuri foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune oroloage, oroloage cu pendul, de părete și deșteptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și articlii optici la

Szentgyörgyi Gy. Gyula
orologier

Sátmar — Szatmár,
str. Atilla nr. 1.

(Se 150-60)

Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanță.

Bereczky Zoltán

atelier de croitorie pentru domni
Cluj — Kolozsvár. În colțul străzilor Unió și Rozsa. —

Magazin permanent de materii din țară și străinătate pentru toate sezoanele. Comenzile din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină croită

:: bine ::

(Be 157-60)

MAȘINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

Hazai fémlémez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
Ritter Ferencz-u. 66.

TELEFON: 93-13.

(Ha 140-120)

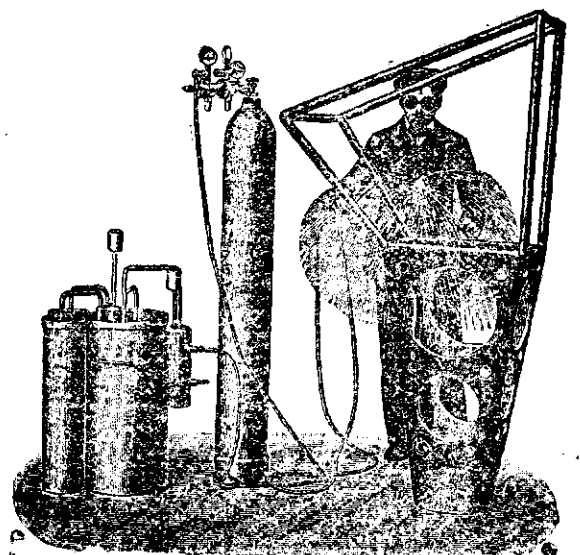
Prima fabrică pentru lipit și tăiat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.
Telefon 20-59.)

Invenție ungurească, brevet propriu!
Pistolul cu pocnește! Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen. Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

(Ko 180-120)

Imprumut ieftin,

fără cheltuieli anticipative, cu procente de 4% și amortizație, pe pământuri, dela 10—65 ani, rămânând procentele acele...

Ofer diferite mașini agricole

fabricatele cele mai bune, construcția cea mai perfectă, precum: mașini de treerat, cu abur, benzin și olei, mașini de semănat și și cosit cu abur, benzin și olei pe lângă prețurile cele mai convenabile cu plătire în rate

Cumpăr, vând și parcelez

moșii, pământuri, fabrici și case. Vând mașini motoare calitate bună, preț ieftin. Instalez luminare cu acetelin și vând obiectele necesare.

La dorință trimit specialist.

Caut agenți la sate, pe lângă onorar.

Agentura generală comercială.

Palmer Mátyás

TEMESVÁR-Belváros Varosház nr. 8.

(In casa Bios Etaj I.)

(Pa 178)

Stima cea mai mare

ce se poate manifesta este
dacă morților noștri le punem

o frumoasă piatră mormântală.

De vânzare, cu prețuri moderate, asortiment bogat la

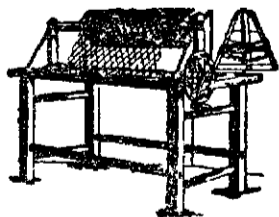
văduva **FRANK VILMOS-né,**
Cel mai vechiu magazin de pietrii mormântale

ARAD, plața Boros-Béni

(vis-à-vis de moara de foc Széchenyi).

(A 484-5)

Cele mai excelente instrumente pentru săparea de

fântâni arteziene le pregătește și expediază

Várady Lajos,

fabrică de instrumente

Hódmezővásárhely,

VI, Ferenc-utca.

Nu trebuiesc anteprenori; domeniile, comunele, singuraticii: singuri pot face săparea cu instrumentele mele.

Primlucrător mijlocesc.

Recomand și mașini pentru împletitul de sirmă.

Catalog de prețuri trimis gratis și franco.

Premlat la 6 expoziții.

Correspondență în limba maghiară, eventual germană.
(Va 47-50)

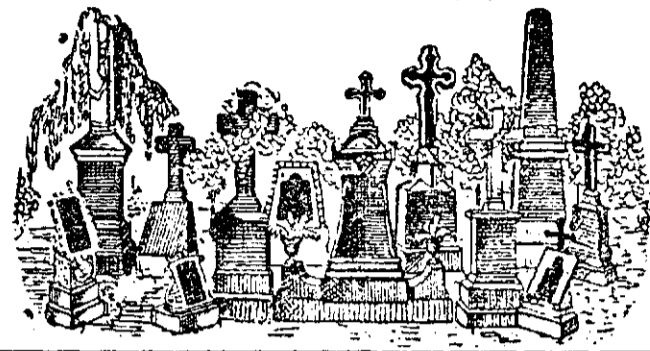
CORNEL TUNNER

(Tu 90-5)

industrie de marmoră și granit în

Timișoara-Fabric, Andrassy-ut 22. - Timișoara-Iosefin, Hunyadi-u. 4.

Filiala: Vârșet, str. Deák Ferencz nrul 9.

Își recomandă magazinul său bogat asortat cu

**pietrii monumentale
table de marmoră,**

statui, etc. fabricație proprie în executare de gust frumos și preț moderat.

Având un magazin bogat, oferă cel mai ieftin ca orice concurență.

Folosește Doamnă

„Crema Margit“ a lui Földes
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit“ este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit“ o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.

„Crema-Margit“ e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil, ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

(Fo 225-100)

A R A D.

Stahl György

măsar artistic și de mobile

LUGOJ, str. Bisericeii nr. 15.

recomandă depozitul său bogat de

mobile

pentru chilii de dormit, sufragerii, camere pentru bărbați, garnituri de piele engleză, mobile de fer și alamă, căruțe pentru copii, icoși și oglinzi etc. Are

în deposit și mobile vopsite. (Sa 362-10)

Pentru curățirea mobilelor e cel mai bun reparatorul de mobile (Möbelreparator.) Se pot cumpăra tot în acest atelier.

ADOLF SCHNEIDER

Atelier de sculptură și tăietorie în piatră, industrie de articole de ciment și piatră artificială.

NAGYSZEBEN—SIBIU.

(Se 186-60)

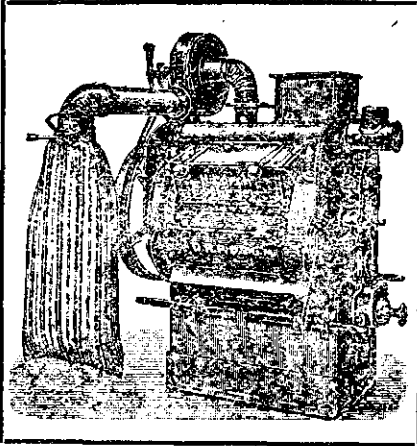
Întreprindere de Monier, Rabitz, Beton și clădiri de beton. Articoll de ciment: soclari, parane, balustrade, ornamente, balcoane, etc. Podine de ciment și beton hătut pentru balcoane, remise, curți, etc. Podine TERAZZO, trepte TERAZZO și îngrădiri de morminte, monumente la morminte, cripte și totfelul de granit artificial și imitații de marmoră. Aquarii, terrarii, bazine de apă, colaci la fântâni, valale, etc. Granit artificial și pietrii artificiale din năsip, imitații perfecte. — Executări în toate lucrările de tăietorie de piatră, de sculptură în piatră, ciment și gips, precum și asbest, stucatură în gips și lucrări în marmoră artificială. Vânzare de ciment și gips în saci.

Hainele nu se mai strică!

și nu mai trebuie curățite cu perla dacă le dai spre curățire la Institutul. **Văduva Engel Vilmos, în Făgăraș.**

Provăzută cu mașini moderne și aranjată pentru curățirea chimică a hainelor, vopsirea stofelor și curățirea penelor de perini. Pentru curățirea unei îmbrăcăminte de bărbați 3 cor. La comanda dela 10 cor. în sus expediția se face franco.

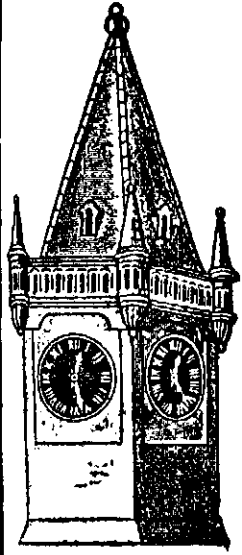
Hainele de bărbați, dame, și copii, perdelele, broderiile, stoffele mobilelor sau penele de perini. Paltoane de piele se vopsesc în culori întunecate, durabile și cu garanță. Vopsirea hainelor de doliu se execută grabnic.

(E 504—)

Fabrica nouă de OROLOAGE DE TURN Szánthó Gyula

fabricant de oroloage pentru turnuri Nagyvárad Damjanics-u. 30. (Clasa proprie)

Recomandă introducerea admirabililor oroloage de aramă, care trebuiesc trase tot în 5 zile odată, pentru biserică, palate, primării, fabrici și căsării. Se pregătesc oroloage pentru prețuri convenabile, garanția mai mulți ani. Repararea oroloagelor de turn cu exactitate și înaltă calitate.

(Sa 88 - 60)

Bencsik Zsigmond în DEVA

Oferă: **Ghete americane și franceze cusute cu mâna** în atelierul propriu precum și **ghete gata**, format modern pentru bărbați femei și copii. **Galosi, ghete comode și pentru gimnastică.** Mare magazin de gume renumite de Sullivan pentru tocuri la ghete și creme excelente. Ghete pentru picioare neregulate și bolnave le pregătesc după măsură.

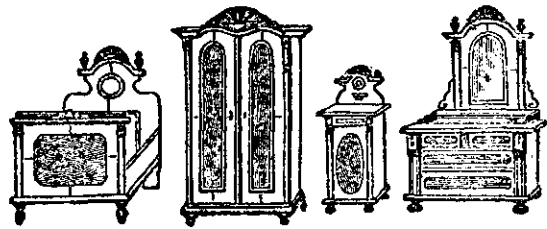
La comanda din provincie este destul a se trimite o gheață folosită. — Serviciu :: prompt ::

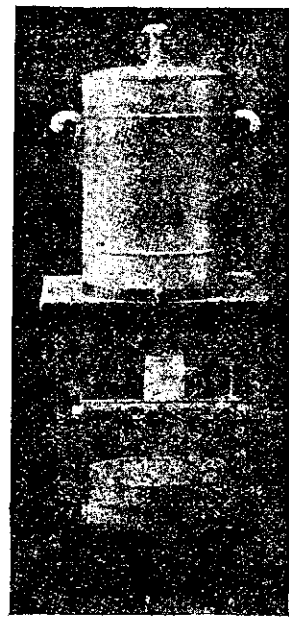
Be 318

WILHELM PLATZ

măsar pentru zidiri și lucruri de artă SIBIU (NAGYSZEBEN) STRADA SĂREI nr. 20.

Execută toffelul de lucrări pentru zidiri și lucrări de măsar, precum; lucrări pentru zidiri, mobile, aranjamente pentru farmacii, școli și pentru cafenele, după desemn, din material bun și uscat, pe lângă garanță și cu prețuri moderate.

În atențiunea senatelor școlare!

Distins de către camera comercială și industrială din DOBREȚIN.

KASZÁS GYÖRGY
ATELIER DE TINICHERIE PENTRU ZIDIRI ȘI LUCRĂRI DE ARTĂ
NYIREGYHÁZA str. Debrecen 7.

Oferă rezervoarii de apă pentru sălile de învățământ. Din ține, cu picioare, 2-2 buc. vase smălțuite de băut și o tasă pentru pahare.

Catalog de prețuri gratis

Correspondență în limba maghiară și germană. (Ka 479)

(Si 4-40)

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și elegante **plioiere? numai** în fabrica **Gustav Schmidt,** SIBIU Piața-mare în palatul **Bodenkredit**

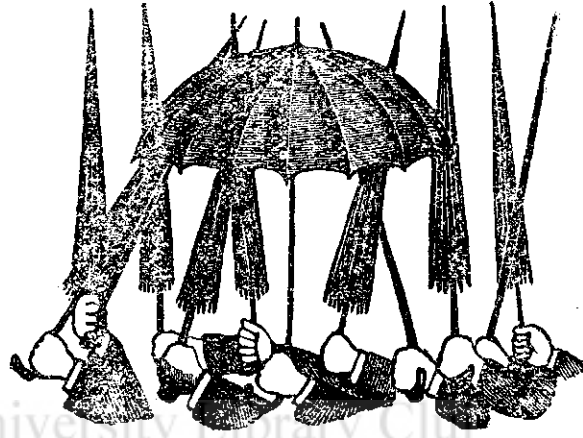
se pot afla noutățile cele mai moderne

En-tout-cas

și

plioiere

pentru dame și bărbați în executare perfectă și estetică, de calitatea cea mai bună **cu prețurile cele mai ieftine.**

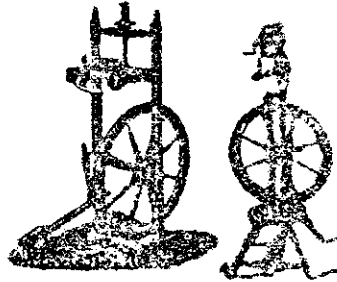
Inființată la anul 1780.

GUSTAV GROISBECK

strungărie de lemn cu putere electrică.

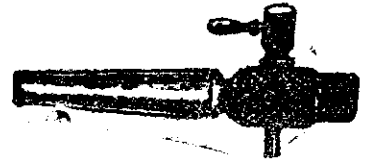
SIBIU, Elisabethgasse nr. 1.

Execută toffelul de lucrări solide în bransa strungăriei, lucrări de lemn și galanterii, specialist pentru roți cu spițe, premiat de două ori cu medalie de aur.

Reparaturile se execută prompt. Lucrări de strungărie ieftine.

(G. 185-15)

EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriză de instalațiuni **Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63. Prăvălie: Strada Găbel Nr. 2.**

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele. **Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie**

Lampe de carbid de toffelul dela 3 coroane în sus. — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă

29-100)

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de Institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospekte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ.
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850
(Ba 240—156)

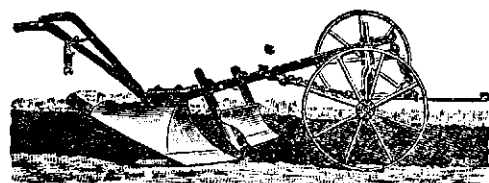
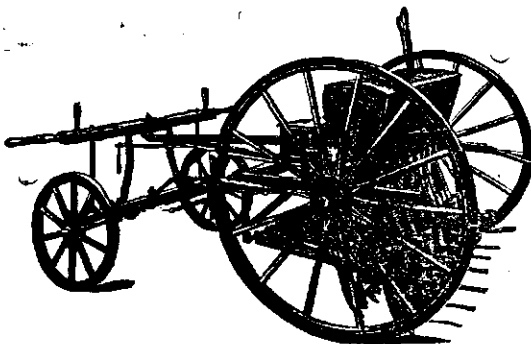
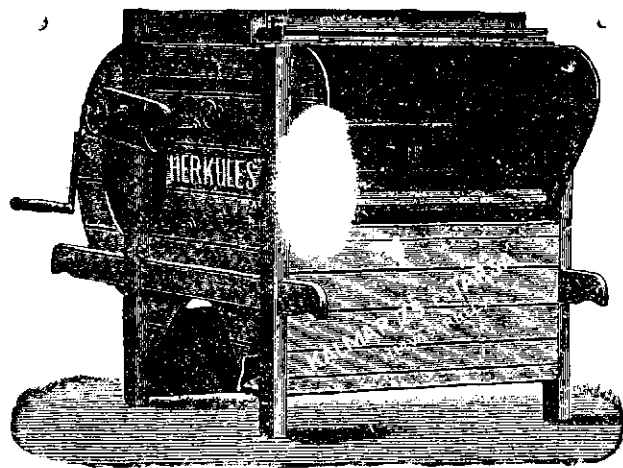
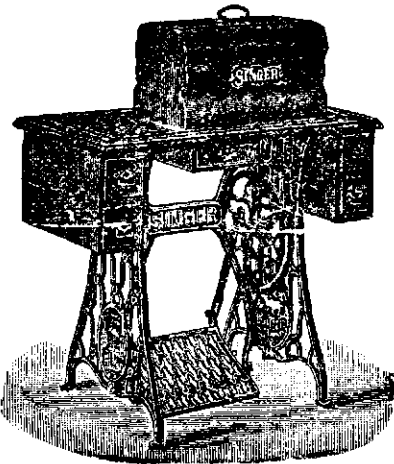
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. T. a 08

Atrag atențiunea on. pu-
blic asupra marelui meu
magazin de totfelul de ma-
șini agricole cum sunt:
mașini de sămănat, tree-
rat, pluguri grape, preșuri,
și mori de struguri, ma-
șini de cusut.

Mai departe reconstruez
tot felul de Locomobile
să umble singure.

Onorate Domnule!

Cuno-când multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, deja din anul 1912 începând am deschis în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească

Dau orice informații în ori-ce cauză ce se ține de Budapesta. Dau informații relativ la petițiile înaintate la diferitele ministerii și la alte oficii publice. Dau informații în chestii de licențe. Urgitezi rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu reprezentantul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Cu drag îi conduc prin Budapesta pe aceia cari vin să vadă frumsețile orașului, ori cu afaceri prin capitală.

Cumpăr pe bani gata

tot felul de galițe ouă, miei, purcei, oi vite mari, porci, lână, piei, iepuri, — mai departe mere, pere, nuci, prune, miere de stup, ceară, fasole, cartofi, ciuperci, varză, vin, rachiu, fân, mohor, lemne: păduri; moșii.

Dacă îmi trimiteți adresa

bucuros Vă trimet în fieștecare săptămână un „Avis” săptămânal despre prețurile diferitelor mărfuri din Budapesta.

Esoperez

dela băncile cele mari din Budapesta împrumuturi pe amortizare cu procente mici.

Vă fac cunoscut

că în interesul D-V. este dacă în orice cauză Vă adresați mie. Dacă veniți la Budapesta, să veniți la mine, căci eu vă recomand advocați buni, medici vestiți, Vă conduc pe la fabrici să Vă alegeți mașine, motoare, mori, ferestrele, pompe, automobile etc. Grijesc să nu fiți înșelați. Fiind de față la facerea contractului, nu las ca contractul să conțină altceva, de cât ceea, ce am hotărât și cum am tocmit. Zilnic primesc plângeri dela țărani români cari cumpărând mașini prin agenți străini, au fost înșelați iscăbind contracte a căror conținut nu l'au cunoscut neștiind țărani români ungurește.

Planul meu este ca, conducând pe românul nostru la fabrici și nu la agenții de mașine, drept din mâna primă să-și cumpere cele trebuincioase, și să-l scutesc de șarlataniile agențiilor și să-l scap de procese — Vă ofer serviciul meu cinstit și românesc pentru o taxă mică. Pentru răspuns să îmi alăturați o marcă poștală.

Cu stimă:

L. Olariu, Budapesta, II., Tölgyfa-u. 16 II. 8.

in Buda, lângă podul „Margithid”.

(0 244—2)

HALLO! Unde grăbești stimăte?

— La „Ustredna Banca Ucastinny Spolok”,
BUCAPEST, VI., Váci-körut nr. 31.
 — După ce?
 — Să-mi cumpăr niște lozuri cunoscut de-ale

BANCIILE HIPOTECARE UNGARE,

cari au 6 trageri la an, cu câștigurile principale de

- Cor. 1.000.000.—
- ” 500.000.—
- ” 300.000.— (U-489)
- ” 100.000.— și de două ori
- ” 75.000.—

TRAGEREA PROXIMĂ IN 25 Octomvrie.

Lozurile acestea foarte bune se vând azi pe lângă condițiuni foarte favorabile și anume: pe lângă

4 rate lunare à 6 coroane.

Deja după primirea ratei prime i-se dă, respective i-se trimite cumpărătorului Lista legală de rate, în care se induce Seria, numărul și eventual litera lozului vândut, pe a cărei bază va putea participa respectivul cumpărător atât la tragerea din 25 Oct. a. c. cât și la toate cele viitoare, întrucât se va purta cu achitarea ratelor totdeauna punctual. Rata primă e mai bine a se trimite prin mandat postal, pe a cărui cupon trebuie indicată adresa cumpărătorului punctual și legibil. Pentru a putea scuti speșele de porto cu ocaziunea trimiterii ratelor viitoare, i-se trimite cumpărătorului cu ocaziunea expdării listei de rate și un carnet de ocouri postale gratis.

TUATE LOZURILE TREBUE SĂ SE SORTEZE NECONDITIONAT.

Comandele sunt a se adresa secției de lozuri a institutului

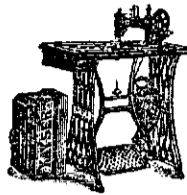
USTREDNA BANKA UCASTINNY SPOLOK, Budapesta VI. Váci kör. 31.

Cea mai veche prăvălie de mașini de cusut din Ungaria-de-sud.

REINHOLD ZOLLER mecanic

Biserica-abă—Fehértemplom, str. Schiller (lângă „Burg”)

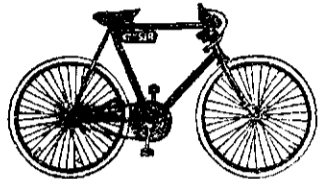
Fond. în anul 1880. Telefon nr. 46. Premiat în Timișoara în anul 1891.

Recomandă marele său magazin de mașini de cusut pentru case precum și pentru ateliere; mașini de cusut speciale pentru blanări, mănușeri etc.

BICICLETE,

cele mai noi modele 1812. Helicul-Premier. Kayser etc. Garnituri pentru biciclete, clopoșele, lampe, cornete, ținător de săbii, pompe în totă mărimea, etc. etc.

“HIS MASTER'S VOICE”
 TRADE MARK.

GRAMOFONE;

Pathée cu marca „Engel” Automate statif.

PLĂCI

Pentru gramofone în orice limbă din Monarhie. Noutăți.

Pentru plătire în bani gata și'n rate.

Cel mai bine aranjat atelier pentru reparaturi.
 Garantă. Executare excelentă.

Rugând binevoitorul sprijin, sunt

Cu stimă:

Reinhold Zoller,

mecanic.

(Zo 209—)

Pentru apropiatul
sezon de toamnă și iarnă
 of. r onor. public

HAINE pentru bărbați și copii

Mare depozit de haine gata pentru bărbați și copii, paltoane de toamnă și iarnă, micado, pantaloni și veste moderne. Mare magazin de lucrări gata și stofe străine.

Cu deosebită stimă:

A. ZACH, Sibiu

HERMANNSTADT, strada Keltauer nr. 57.

liferantul curții reg. române.

Volți să faceți economie de bani la comenziile de haine?
Dacă da, atunci să vă comandați haine la
atelierul de croitorie pentru domni a lui

Ilie Niculescu

LUCOJ, strada Timișorii n-rul 28.

Unde se pregătesc cele mai moderne haine,
pardesiuri, paltoane, cu prețuri moderate.

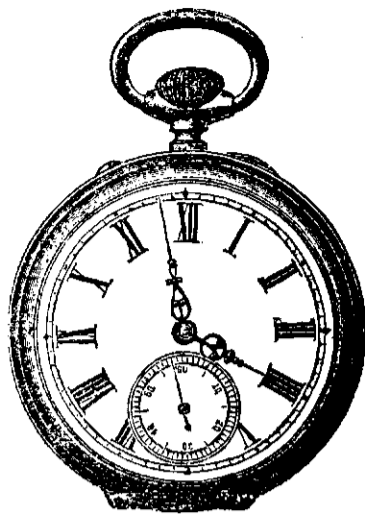

In atenția pomicultorilor!

Ofer altol de pruni bosneci ca
»Balkanska Carica« (Regina bal-
canului) și »Kraljica Bosne« (Re-
gina Bosniei). — Altoiul de 2-3
ani cu coroană admirabilă e cel
mai bun din diferitele soiuri de
pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și
foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August,
când se poate folosi ca desert, pentru uscat, la fa-
bricarea țuice și a sligovișului. — Prunii mei nu
sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca
de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade
frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost
premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din par-
tea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din
Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu me-
dalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900
cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară
din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu
medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez

Sava T. Kojdić,

(K 500) mare proprietar în Brečka, Bosnia.

(Ba 147-104)

Cele mai bune

oroloage

cele mai solide și cele mai moderne

juvaericaie

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă che-
zășie de 10 ani și prețuri ieftine, livrează cea
mai bună prăvălie în aceasta privință în întreagă Ungaria

Brauswetter János

orologer în SZEGED

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare
la ziarul „Românul” (adeck scriu că a cetit anunțul în „Românul”). Cores-
pondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Cine dorește să cumpere

piane bune, pianino, harmoniu de
școală sau organe

să se adreseze cu încredere către

Salonul de pian F. A. KAUFFMANN
în SIBIU (Nagyszeben) Gr. Ring nr. 14.

Unicul reprezentant pentru:

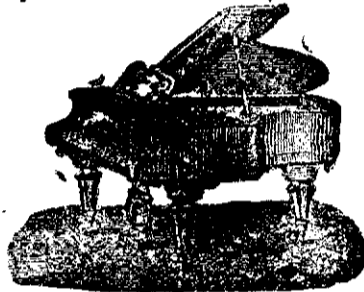
Bösendorfer! Calitate cunoscută, atestate dela artiști în broșură
stau la dispoziție în orice timp.

Zeitter și Winkelmann! Fabrica de pian de ducatul de Braunschweig-Lüneburg, (cea
mai recentă distincție: Diplom d'Honneur 1911 la expoziția din Turin.)

Reinhold! liferantul conservatorului de muzică din Praga și a mai multor școale de muzică
membru în comitetul școlii a societății fabricanților de pian de Viena. Posesorul
mai multor medalii.

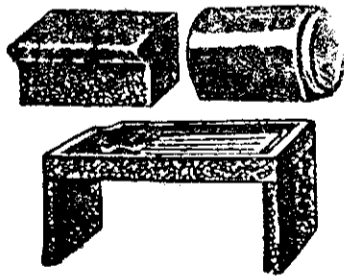
Frații Stingl! liferanți de curte, premiați în mai multe rânduri; s'au vândut 1500 instrumente!

Reparaturi se fac solid și ieftin

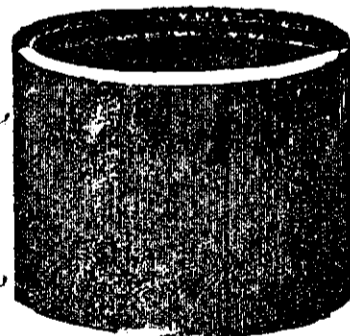
GARANȚIE!

(Ka 91—)

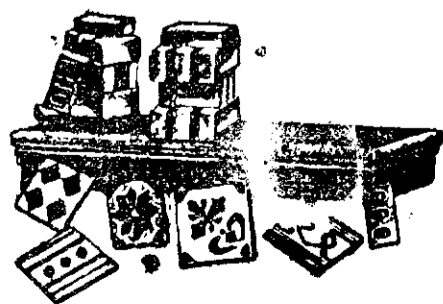
Edificare ieftină!

Intrece ori-care edificare din alt material.
Sistemul meu brevetat Nr. S—5546. Se face
prin prepararea în mod propriu al betonului,
ori alte materii.

Primesc totfelul de edificări, locuințe, case de închiriat, edificii economice
și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrădituri, trepte, padimentări de
terase, acoperiș facement, învălitori de cement.

În depozitul meu se găsesc felurite preparate de cement, pietri de edificiu,
țigle, colonne pentru case, streșini, trestie pentru tinciuală, cement Portland, gips,
var stins ș. a. — Prețuri curenterimit gratuit.

IOSIF SIMIGS,

întreprindere de edificare cu beton, fabricant de
obiecte de cement și pietri.

Telefon 246. **LUGOȘ,** Strada Buziaș 37.

